

การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน
Youth Participation in Developing Yala Old Town for Everyone

อาจารย์ที่ปรึกษา
รศ.ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส

โดย
นายมุฮัมหมัดซามัล เจะเฮาะ รหัสนักศึกษา 406522005
นายอัลฮาฟิต อีเต รหัสนักศึกษา 406522021

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมาย
มหาชนหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชนคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

หัวข้อพิเศษ : การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน
: Youth Participation in Developing Yala Old Town for Everyone
ชื่อผู้วิจัย : นายมุฮัมมัดซามัล เจ๊ะเฮาะ, นายอัลฮาฟิต อีเต
คณะ/หน่วยงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและ
กฎหมายมหาชน
มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีการศึกษา : 2568

.....

(รศ.ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส)

อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อพิเศษทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน

...../...../.....

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน อนุมัติให้รับการศึกษาหัวข้อ
พิเศษเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบปฏิบัติสำเร็จของรายวิชาดังกล่าวนี้

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส)

ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หัวข้อพิเศษ : การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน
ชื่อผู้วิจัย : นายมุฮัมหมัดชามัล เจเฮฮา, นายอัลฮาฟิต อีเต
คณะ/หน่วยงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและ
กฎหมายมหาชน
มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีการศึกษา : 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคนครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคน 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อสร้างต้นแบบการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนย่านเมืองเก่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาย่านเมืองเก่ายะลา ซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตอบข้อปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างครบถ้วน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เลือกจากเยาวชนที่ทำงานในพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาและมีอายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวน 60 คน การวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ 1. ผู้นำชุมชนย่านเมืองเก่ายะลา จำนวน 4 ชุมชน 2. ตัวแทนผู้นำเยาวชนย่านเมืองเก่ายะลา จำนวน 4 คน 3. เยาวชนในย่านเมืองเก่ายะลาจำนวน 20 คน ชุมชนละ 5 คน จากชุมชนสันติสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่า ซอย 8 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา

ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเยาวชนมีบทบาทมากในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการเสนอความคิดเห็น แต่ยังขาดการริเริ่มและกำหนดทิศทางร่วมกับผู้ใหญ่ ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลเช่นอายุและการศึกษาและจากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลสำคัญคือ การสนับสนุนจากครอบครัว ความเปิดกว้างของผู้นำชุมชน และเวทีที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมคือ การสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้ริเริ่ม ร่วมตัดสินใจกับผู้ใหญ่ในกระบวนการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; เยาวชน; เมืองเก่ายะลา; Inclusive City

Special Topic : Youth Participation in Developing Yala Old Town for Everyone

Researchers : Mr. Muhammadchamal Chehhoh, Mr. Alhafit Itae

Faculty/Department : Faculty of Humanities and Social Sciences, Bachelor of Political Science Program, Public Administration and Law Major

University : Yala Rajabhat University

Academic Year: 2025

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the level of youth participation in the development of Yala Old Town area, (2) to examine the differences in youth participation in the development of Yala Old Town area according to personal factors, and (3) to create a prototype model for developing the Old Town area through the participation of local youth. This study employed a mixed-method research design. In the quantitative part, a questionnaire was used to collect data on the opinions of youth in Yala Old Town regarding their participation in area development. The sample was obtained by purposive sampling, consisting of 60 youths aged between 15 and 25 years who had engaged in activities in the Old Town area. In the qualitative part, data were collected from documentary reviews and in-depth interviews with (1) leaders from four communities in Yala Old Town, (2) four leader of youth representatives communities in Yala Old Town, and (3) twenty youth representatives, five from each community. From Santisuk community, Ruamjai community, Muslim Samphan community and Taladkao Soi-8 community.

The results of the study revealed that the overall level of youth participation was moderate. Youth played a significant role in attending activities and expressing opinions but lacked initiative and joint decision-making with adults. But there was lack of direction with adults. The differences in participation were related to personal factors such as age and education. From the qualitative analysis, the key influencing factors were family support, the openness of community leaders, and the presence of participatory platforms. The appropriate development model was to create spaces that enabled youth to take initiatives and make joint decisions with adults in the urban development proces

Keywords: Participation; Youth; Yala Old Town; Inclusive City

กิตติกรรมประกาศ

หัวข้อพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการหัวข้อพิเศษที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้คำแนะนำและติดตามความก้าวหน้าในการทำหัวข้อพิเศษด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีเสมอมา โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. วันฮารงค์ บินอิสริส ที่ให้คำแนะนำคำปรึกษา อบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ให้ความเมตตา กับ ผู้วิจัย เหนือกว่าครูที่พึงมีให้ต่อศิษย์โดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในการทำวิจัย ในครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์อาจารย์ประจำรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำด้วยความเมตตาเสมอมา

ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน, ผู้นำเยาวชนทั้ง 4 ชุมชน และเยาวชนในพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัย ทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีของรายงานหัวข้อพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ และให้กำลังใจเป็นอย่างดี สุดท้ายขอมอบคุณงามความดีให้กับบุพการี ครอบครัวของ ผู้วิจัย ผู้ซึ่งให้โอกาสและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย เสมอมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งหัวข้อพิเศษฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	
นิยามศัพท์เฉพาะ	
ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน	5
แนวคิดการพัฒนาเมืองแบบ Inclusive City	6
วิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
กรอบแนวคิด	15
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากร	17
กลุ่มตัวอย่าง	18
กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ	19
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	20
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	21
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	24
ปัจจัยด้านชุมชนและโครงสร้าง	30
ข้อเสนอแนะผู้นำชุมชน	36
ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ	37

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	38
ข้อมูลแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผล	40
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะของการวิจัย	
สรุปผลการวิจัย	43
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	44
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	45
ภาคผนวก	47
บรรณานุกรม	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แนวคิดเรื่องการพัฒนาเมืองได้เปลี่ยนผ่านจากการเน้นเชิงกายภาพไปสู่การให้ความสำคัญกับมิติสังคม วัฒนธรรม และความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาส โดยเฉพาะภายใต้กรอบ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป้าหมายที่ 11 เน้นการทำให้เมืองและถิ่นฐานมนุษย์มีความปลอดภัย ครอบคลุม ยืดหยุ่น และยั่งยืน โดยเฉพาะหมวดหมายย่อยที่ 11.3 ซึ่งกล่าวถึงการเสริมสร้างความสามารถของชุมชนในการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนและบริหารจัดการเมืองอย่างบูรณาการ (UN, 2015)

หนึ่งในแนวคิดสำคัญที่สะท้อนเป้าหมายดังกล่าวคือ “Inclusive City” หรือ “เมืองของทุกคน” ซึ่งหมายถึงเมืองที่เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มประชากร โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือกลุ่มชาติพันธุ์ ได้เข้าถึงพื้นที่ สวัสดิการ และกระบวนการตัดสินใจทางนโยบายอย่างเท่าเทียม (Gerometta et al., 2005; Whitzman, 2013) เมืองในลักษณะนี้จะไม่เน้นเพียงการออกแบบพื้นที่ให้สวยงาม แต่ให้ความสำคัญกับ “กระบวนการ” ที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่ที่ตนอยู่อาศัย

บทบาทของเยาวชนในการพัฒนาเมืองยังต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ แม้จะมีเวทีระดับพื้นที่และระดับประเทศเปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงออกและเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน แต่การมีส่วนร่วมในระดับเชิงโครงสร้าง เช่น การเสนอแนะ ตัดสินใจ หรือริเริ่มกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย ยังมีอยู่อย่างจำกัดและไม่ต่อเนื่อง สะท้อนว่าพื้นที่ทางสังคมที่เปิดรับเสียงเยาวชนยังไม่ถูกวางกลไกอย่างมั่นคงในระบบบริหารเมือง ข้อจำกัดนี้สอดคล้องกับแนวคิด “บันไดการมีส่วนร่วมของเยาวชน” (Ladder of Youth Participation) ของ Roger Hart (1992) ที่ระบุระดับการมีส่วนร่วมตั้งแต่ไม่มีบทบาทจนถึงเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ แต่ในบริบทไทย เยาวชนมักอยู่ในระดับกลาง คือมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์หรือทำตามที่กำหนด มากกว่าการเป็นผู้ริเริ่มหรือกำหนดอนาคตร่วมอย่างแท้จริง แม้จะมีความพยายามสร้างพื้นที่แสดงออก เช่น “สมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ” ที่รัฐและองค์กรระหว่างประเทศจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผลสำรวจของ UNICEF พบว่า แม้เยาวชน 87% เชื่อว่าควรมีสหสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและอนาคต แต่มีเพียง 13% รู้สึกว่าเสียงของตนได้รับการรับฟังอย่างจริงจัง ข้อค้นพบนี้สะท้อนช่องว่างระหว่างความคาดหวังของเยาวชนกับกลไกของรัฐที่ยังตอบสนองไม่เต็มที่ จึงจำเป็นต้องพัฒนาพื้นที่การมีส่วนร่วมของเยาวชนให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับนโยบายและการวางแผนพัฒนาเมือง เพื่อเสริมบทบาทเยาวชนในฐานะผู้ร่วมสร้างอนาคตร่วมกับผู้ใหญ่ (UNICEF, 2566)

พื้นที่ตลาดเก่าเมืองยะลา ถือเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของจังหวัดยะลา เป็นที่อยู่อาศัยของประชากรที่มีความหลากหลายทางศาสนาและชาติพันธุ์ และมีความศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็น “เมืองของทุกคน” อย่างแท้จริง แต่ในความเป็นจริงกลับยังไม่ปรากฏ

กลไกที่เปิดโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและออกแบบเมืองของตนเองอย่างมีระบบ การพัฒนาพื้นที่ส่วนใหญ่มักดำเนินการโดยรัฐหรือผู้ใหญ่ โดยที่เยาวชนมีบทบาทเพียงในลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช่ผู้กำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลง

ในพื้นที่ที่ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับ ระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ตลาดเก่ายะลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์กับการพัฒนาเมืองแบบ Inclusive City ดังนั้นจึงเป็นช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญที่ควรได้รับการศึกษาทั้งในมิติของ ระดับการมีส่วนร่วม และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน ในฐานะผู้มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของเมืองในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนา ย่านเมืองเก่ายะลา เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาพื้นที่ในย่านเมืองเก่าว่าอยู่ในระดับ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเยาวชนในพื้นที่ และท้ายที่สุดแล้วงานวิจัยนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาย่านเมืองเก่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 1.2.3 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ประกอบไปด้วย 8 ระดับ ได้แก่ 1 การจัดการ 2 การตกแต่ง 3 การเป็นสัญลักษณ์ 4 มอบหมายแต่ได้รับแจ้ง 5 ปรีกษาหารือและแจ้งให้ทราบ 6 การตัดสินใจร่วมกันที่ริเริ่มโดยผู้ใหญ่และร่วมกับเด็ก 7 การริเริ่มและการกำกับดูแลโดยเด็ก และ 8 การตัดสินใจร่วมกันของเด็กกับผู้ใหญ่

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

วิจัยครั้งนี้ประชากรคือ เยาวชนย่านเมืองเก่า ซึ่งได้แก่ ชุมชนสันติสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่าชอย 8 จำนวน คน โดยมีตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ 28 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ มีพื้นที่ในการศึกษา คือ พื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ประกอบไปด้วย 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสันติสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่าซอย 8

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลา เดือนกรกฎาคม – เดือนตุลาคม พ.ศ. 2568

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการเขียนงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ตลาดเก่า ต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน (Inclusive City) สามารถจำแนกข้อได้ดังนี้

- 1.4.1 ทราบระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคน
- 1.4.2 ทราบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 1.4.3 เป็นแนวทางพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ (ถ้ามี)

เยาวชน หมายถึง ผู้มีอายุระหว่าง 15–25 ปี ในพื้นที่ 4 ชุมชนเมืองเก่ายะลา

เมืองทั่วถึง (Inclusive City) เมืองที่มีการพัฒนาโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

1. **การมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการที่เยาวชนมีบทบาทในการคิด วางแผน ร่วมตัดสินใจ และลงมือทำเพื่อการพัฒนาเมือง ซึ่งประกอบไปด้วย 8 ระดับ ได้แก่ 1 การจัดการ 2 การตกแต่ง 3 การเป็นสัญลักษณ์ หมายถึง ระดับไม่มีอำนาจแท้จริง (Non-participation): เยาวชนเป็นเพียงผู้ถูกใช้โดยไม่มีความเข้าใจหรือบทบาทแท้จริง เช่น การถูกนำมาเป็นสัญลักษณ์ (Decoration) หรือถูกใช้ในกิจกรรมโดยไม่มีสิทธิตัดสินใจ (Tokenism) 4 มอบหมายแต่ได้รับแจ้ง 5 ปรึกษาหารือและแจ้งให้ทราบ 6 การตัดสินใจร่วมกันที่ริเริ่มโดยผู้ใหญ่และร่วมกับเด็ก หมายถึง ระดับมีส่วนร่วมบางส่วน (Degrees of Participation) เยาวชนได้รับข้อมูล มีความเข้าใจในกิจกรรม และสามารถแสดงความเห็นได้ แต่ยังไม่สามารถกำหนดทิศทางหรือเป็นผู้นำกิจกรรมได้อย่างแท้จริง 7 การริเริ่มและการกำกับดูแลโดยเด็ก และ 8 การตัดสินใจร่วมกันของเด็กกับผู้ใหญ่ ระดับมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (True Participation) เยาวชนมีอำนาจในการตัดสินใจ ร่วมกำหนดทิศทาง และบางครั้งเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน

2.1.2 ระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชน

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเมืองแบบ Inclusive City

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและเยาวชนมีได้หลายมิติ โดย สายสุนีย์ ปวุฒินันท์ (2541) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในการทำกิจกรรม ได้แก่

- (1) ลักษณะส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์
- (2) การได้รับข่าวสาร เช่น ความถี่และแหล่งข่าวสาร
- (3) ความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่เข้าร่วม
- (4) ทศนคติและความเชื่อที่มีต่อกิจกรรมหรือประเด็นนั้น ๆ

ในขณะเดียวกัน ธวัช เบญจาทิกุล (2542) ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสังคม
2. ด้านเศรษฐกิจ
3. ด้านการเมือง
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ด้านจิตวิทยาสังคม

นอกจากนี้ อนุภาพ ธีรลาภ (2543) ยังได้เสนอว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรม เช่น ความเกรงใจต่อผู้มีอำนาจ ความใกล้ชิดกับผู้นำ ความหวังต่อผลประโยชน์ หรือการยอมรับในบทบาทของรัฐ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เมื่อประยุกต์ใช้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ตลาดเก่า จะพบว่าปัจจัยเหล่านี้สามารถจำแนกเป็น 3 มิติหลักได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ทศนคติ ความมั่นใจ
2. ปัจจัยครอบครัว เช่น การสนับสนุนจากผู้ปกครอง

3. ปัจจัยชุมชนและโครงสร้างสนับสนุน เช่น ความเปิดกว้างของผู้นำ การมีเวที หรือโครงการที่เอื้อต่อการแสดงบทบาท

งานของ ดวงชีวัน สวัสดิผล (2565) ยังพบว่า การมีพื้นที่ให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นและความสามารถ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งเป็นรากฐานของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมต่าง ๆ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยชุมชนพร้อมโครงสร้างสนับสนุน **ปัจจัยส่วนบุคคล**นั้นหมายถึงลักษณะเฉพาะของเยาวชน เช่น ความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในตนเอง ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เยาวชนเกิดแรงจูงใจและความพร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การรับรู้ข้อมูลและความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือเมือง มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมอย่างมากในขณะที่**ปัจจัยครอบครัว**มีบทบาทในการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้แก่เยาวชน การที่ผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวเห็นคุณค่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วม จะช่วยสร้างความมั่นใจและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างเต็มที่ด้านชุมชนและโครงสร้างสนับสนุนนั้น เป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงบทบาทของเยาวชน การมีผู้นำที่เปิดกว้าง การจัดเวทีหรือพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นและความสามารถ รวมถึง**การมีโครงการที่สนับสนุนการมีส่วนร่วม** ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เยาวชนรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่และมีแรงผลักดันในการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อปัจจัยทั้งสามด้านนี้ทำงานประสานกัน เยาวชนจึงสามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองของทุกคนอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

2.1.2 ระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชน

เพื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของ Roger Hart (1992) มาใช้ โดยเสนอ “บันไดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน” (Ladder of Participation) ซึ่งแบ่งระดับออกเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่การไม่มีบทบาทเลย จนถึงระดับที่เยาวชนเป็นผู้ริเริ่มและร่วมตัดสินใจในกระบวนการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. การชักจูง

เด็กและเยาวชนถูกใช้เป็นเครื่องมือในกิจกรรมหรือโครงการ โดยไม่มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับเป้าหมายหรือความสำคัญของกิจกรรมนั้น ๆ

2. การใช้เป็นประดับ

เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นการประดับหรือเพิ่มสีสันในกิจกรรม โดยไม่มีส่วนร่วมในเนื้อหาหรือการตัดสินใจ

3. การให้มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน

เด็กและเยาวชนได้รับอนุญาตให้แสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรม แต่ไม่มีอำนาจหรืออิทธิพลในการตัดสินใจจริง และความคิดเห็นมักไม่ได้รับการนำไปพิจารณา

4. ได้รับมอบหมายและได้รับข้อมูล

เด็กและเยาวชนได้รับมอบหมายงานหรือบทบาทที่ชัดเจน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ ทำให้เข้าใจบทบาทและเป้าหมายของตนเองในการมีส่วนร่วม

5. ได้รับการปรึกษาและแจ้งข้อมูล

เด็กและเยาวชนถูกถามความคิดเห็นและได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือกิจกรรม ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผลและมีคุณภาพ

6. ผู้ใหญ่ริเริ่ม ร่วมตัดสินใจกับเด็ก

ผู้ใหญ่เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมหรือโครงการ แต่เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้ใหญ่ในกระบวนการดำเนินงาน

7. เด็กริเริ่มและเป็นผู้ดำเนินการ

เด็กและเยาวชนเป็นผู้ริเริ่มและควบคุมกิจกรรมด้วยตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในรูปแบบที่เหมาะสมตามความจำเป็น

8. เด็กริเริ่มและร่วมตัดสินใจกับผู้ใหญ่

เด็กและเยาวชนริเริ่มกิจกรรมและร่วมตัดสินใจกับผู้ใหญ่ในทุกขั้นตอน โดยมีการแบ่งปันอำนาจและความรับผิดชอบอย่างแท้จริง

แนวคิดนี้เป็นกรอบที่ช่วยให้ผู้วิจัยและผู้ปฏิบัติงานสามารถออกแบบและประเมินระดับของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ (Hart, 1992)

สรุปได้ว่า การทำความเข้าใจระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยกรอบคิดที่สามารถสะท้อนลำดับขั้นของบทบาทและอำนาจที่พวกเขาได้รับอย่างชัดเจน โดยในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ **Roger Hart (1992)** มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วม ซึ่งเสนอเป็น “บันไดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน” (Ladder of Participation) โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ขั้นไล่เรียงจากระดับที่เยาวชนไม่มีอำนาจในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไปจนถึงระดับที่เยาวชนเป็นผู้ริเริ่มและร่วมตัดสินใจกับผู้ใหญ่ในทุกขั้นตอน

ระดับแรกถึงระดับที่สาม ถือเป็นความร่วมมือในเชิง “หลอกลวง” เด็กและเยาวชนถูกใช้เป็นเครื่องมือโดยขาดการอธิบาย ขาดสิทธิในการตัดสินใจ หรือแม้แต่ขาดโอกาสในการทำความเข้าใจถึงความหมายของกิจกรรมที่ตนเข้าร่วม

ระดับที่สี่และห้า เป็นระดับที่เยาวชนเริ่มได้รับการยอมรับในฐานะ “ผู้ร่วมกิจกรรม” โดยได้รับข้อมูลและบทบาทที่ชัดเจน โดยเฉพาะในระดับที่ห้า เยาวชนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและถูกนำไปใช้ในการพิจารณา ถือเป็นก้าวสำคัญในการเริ่มสร้างการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ระดับที่หกถึงแปด ถือเป็นระดับของ **การมีส่วนร่วมที่แท้จริง** ซึ่งเยาวชนไม่ได้เพียงมีบทบาทในการทำกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถมีส่วนร่วมในการ **ตัดสินใจ** และ **ริเริ่ม** กิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในขั้นสูงสุด เยาวชนไม่เพียงเป็นผู้ริเริ่ม แต่ยังสามารถแบ่งปันอำนาจกับผู้ใหญ่ในกระบวนการ นับเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สะท้อนความเป็นประชาธิปไตย และการยอมรับในศักยภาพของเยาวชนอย่างแท้จริง

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาเมืองแบบ Inclusive City

Inclusive City หรือ “เมืองของทุกคน” เป็นแนวคิดในการพัฒนาเมืองโดยเน้นการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทุกคนต้องมีสิทธิเข้าถึงพื้นที่ สวัสดิการ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบ

นโยบายและพื้นที่ของตนเอง Gerometta, Häussermann และ Longo (2005) ระบุว่า เมืองจะเป็น Inclusive City ได้ ต้องมีพื้นที่เปิดให้ทุกกลุ่มสามารถมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของชีวิตเมือง ตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการออกแบบเมืองในบริบทประเทศไทย

โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ อาจารย์อ้อพลอย อาแว (2566) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กล่าวว่า ‘เมืองทั่วถึงต้องเริ่มต้นจากการเปิดเวทีให้คนในพื้นที่ โดยเฉพาะเยาวชน ได้แสดงความเห็นและออกแบบพื้นที่ของตนเอง การให้เยาวชนมีบทบาทในเวทีชุมชน เช่น เวทีพัฒนาเมืองเก่า หรือกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยเชื่อมโยงความเป็นเจ้าของร่วม และสร้างเมืองที่เปิดกว้างและยั่งยืนมากขึ้น’

2.2 วิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ตลาดเก่า ต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน (Inclusive City)” พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกตามประเด็นสำคัญของกรอบแนวคิดได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- 2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- 2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเมืองของทุกคน (Inclusive City)

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ดวงชีวัน สวัสดิผล (2565) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเมืองในหัวข้อวิจัยเรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไปสู่ความยั่งยืน กรณีศึกษา ตำบลเกะรอ อำเภอรามัญ จังหวัดยะลา โดยมีเนื้อหาการวิจัยดังนี้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทำแผนพัฒนาชุมชนและระดับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลเกะรอ และเพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ส่งผลต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลเกะรอ อำเภอรามัญ จังหวัดยะลาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในตำบลเกะรอ จำนวน 378 คน ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอย และใช้หลักการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านการมีส่วนร่วมทำแผนพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมากดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตามลำดับด้านเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลเกะรอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ มิติด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ มิติด้านสันติภาพและความยุติธรรม มิติด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง มิติด้านของความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา และมิติด้านการพัฒนาคน ตามลำดับ 2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่งผลต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในตำบลเกะรอ ตามลำดับ ทั้งนี้ มีความแม่นยำที่ร้อยละ 83 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยคือ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทในการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ ไม่เพียงช่วยตรวจสอบ

ถ่วงดุล แต่ยังคงทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมต่อบริบทของชุมชน อันนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริงในระยะยาว

สรพงษ์ เกิดแก้ว(2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดังนี้ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล ตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยทำการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาล ตำบลบางเตือ และพนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ จำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนใน ตำบลบางเตือ จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมใน กระบวนการประชาคม เพื่อจัดทำ แผนพัฒนาสามปี จำนวน 7 หมู่ ๆ ละ 3 คน เป็นจำนวน 21 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยที่มีผล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสาม ปี (พ.ศ.2559-2561) ของประชาชน กลุ่มผู้บริหาร สมาชิกสภาพนักงานส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยหลัก คือ ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านของ ตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า และต้องการให้เทศบาลตำบลบางเตือได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหา หรือความคิดเห็นของตนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี 2. กระบวนการขั้นตอนการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ประชาชนมีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการ เป็น การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ 2) ขั้นตอนจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการความคิดเห็นในการ พัฒนาท้องถิ่น ในเวทีประชาคมเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เมื่อได้ข้อสรุปจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลแล้ว จึงนำข้อมูลและแนวทางต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการจัดทำร่างแผนพัฒนาฯ และ พิจารณาร่างแผนพัฒนาฯ จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาจะเสนอร่างแผนพัฒนาสามปี ต่อ นายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ เมื่อนายกเทศมนตรี พิจารณาเห็นชอบอนุมัติการใช้แผนพัฒนาสามปี แล้ว เทศบาลก็จะดำเนินการประกาศให้ประชาชนทราบ 3) ขั้นตอนหลังจัดทำแผนพัฒนาสามปี ประชาชน มีส่วนร่วมผ่านตัวแทนของตนที่ทำหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมโดยให้ความร่วมมือในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล 3. ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า เกิดจาก 1) ปัญหาจาก ตัวบุคคลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เวลาในการจัดทำ ประชาคมของเทศบาลตำบลบาง เตือ ตรงกับเวลาทำงานของประชาชนส่วนใหญ่ ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจ ไม่เห็นประโยชน์ของ การจัดทำแผนพัฒนาสามปี และมองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ 2) ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่ การมี งบประมาณที่ไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาความต้องการให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิด

ความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วม ประชาคมเสนอโครงการในการพัฒนา เพราะเห็นว่าโครงการที่เสนอไปนั้นไม่ได้รับการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาได้ในทันที

กาญจนา โพธิ์นิยม และคณะ (2566) บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) นำเสนอแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชาชนที่เข้าร่วมในกองทุนหมู่บ้านไผ่โน้ม จำนวน 120 คน และสัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้นำ ประธานกองทุนหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านผู้นำ 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ผู้นำและการส่งเสริมจากภาครัฐ 4) แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ (1) การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนและการพัฒนาศักยภาพของผู้นำรุ่นใหม่ให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี (2) การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (3) การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคีวิชาการ และภาคีเครือข่ายอื่นๆ โดยให้ทุกภาคส่วนมีทำงานร่วมกันในเชิงรุก (4) ส่งเสริมการบริหารจัดการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

วัฒนา ก้องแดนไพร และคณะ (2568) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยเนื้อหาบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนล้วนมีความสำคัญ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชนและนักเรียนอย่างครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการเรียนรู้ การปฏิบัติตน และการประสบความสำเร็จในชีวิตยิ่งไปกว่านั้น การศึกษายังพบว่าปัจจัยบทบาทของชุมชนหรือสภาพแวดล้อมโดยรอบที่อยู่อาศัยของนักเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งควรบูรณาการการทำงานควบคู่ไปพร้อมๆ กับบทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนานักเรียนอย่างยั่งยืนเพราะความสำคัญของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนชุมชนและต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จให้กับโรงเรียน สรุปผลการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษาผู้บริหารควรให้ความสำคัญใน เรื่องของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผู้บริหารจะต้องมีเจตคติที่ดีเข้าใจชุมชน ยอมรับตนเองและเข้าไปเป็นส่วนร่วมในชุมชนและท้องถิ่นอย่างเต็มที่ โดยการดำเนินงานของทุกฝ่ายในโรงเรียนและบุคลากรใน โรงเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาบทบาทอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นในด้านทำให้บริการชุมชน ในด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ในด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ในด้านงานเกี่ยวกับกรรมการสถานศึกษา ในด้านการจัดตั้งกลุ่มชมรม สมาคมมูลนิธิ และในด้านงาน

ประชาสัมพันธการดำเนินงานจะต้องมุ่งเน้นพัฒนาในทุกๆด้านเพื่อให้การดำเนินงานของ โรงเรียนและชุมชนเป็นหนึ่งเดียวกันจะช่วยสร้างความสามัคคีที่จะส่งผลดีต่อทั้งโรงเรียนและชุมชน

กรุณา รัชชวิน และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาเมืองและฟื้นฟูเมืองแบบมีส่วนร่วม: การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเมืองในประเทศไทย ในการพัฒนาเมืองและการฟื้นฟูเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างเมืองที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษานี้ได้ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเมืองในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์และเข้าใจถึงปัจจัยสำคัญและผลกระทบของการพัฒนาเมืองและการฟื้นฟูเมืองที่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเลือกพื้นที่โครงการที่มีศักยภาพและการมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนั้นสำคัญ โดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมถึงการให้ข้อมูลที่โปร่งใสและการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคล การใช้นวัตกรรม และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายและแผนการพัฒนาเมืองและการฟื้นฟูเมืองที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปได้ว่า งานวิจัยทั้ง 5 เรื่องสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดอยู่แค่ด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยองค์ประกอบหลากหลาย ตั้งแต่ผู้นำชุมชน กลไกสนับสนุนจากภาครัฐ พื้นที่และเวทีที่เปิดกว้าง การจัดการความรู้ การมีเจตคติที่เข้าใจความหลากหลายของชุมชน ไปจนถึงการสร้างกลไกที่เชื่อมโยงการประเมินผลกับการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกื้อหนุนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างเมืองที่ทุกคนมีส่วนร่วมและไม่ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ณัฐกฤตา มัชยมสุข (2559) ได้ศึกษาในประเด็น การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในโครงการ 4ม. ขอคืนพื้นที่เขาใหญ่ ของกลุ่มเยาวชนชนต้นกล้าจังหวัดนครนายก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนต้นกล้าจังหวัดนครนายก รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในโครงการ 4ม. ขอคืนพื้นที่เขาใหญ่ ผลวิจัยพบว่า กลุ่มเยาวชนต้นกล้าจังหวัดนครนายกมีส่วนร่วมทุกมิติด้านการสื่อสาร คือ 1) เยาวชนร่วมติดตามและรับข่าวสารผลกระทบด้านการท่องเที่ยว เพื่อมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรม 2) เยาวชนร่วมเป็นผู้ผลิตเนื้อหา ผลิตสื่อต่างๆ และเป็นผู้แสดง 3) เยาวชนร่วมกำหนดนโยบายด้านการสื่อสารอย่างอิสระ และลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชนตามหลักบันได 8 ขั้น พบว่า เยาวชนมีส่วนร่วมในขั้นที่ 6 - 8 คือ กลุ่มเยาวชนต้นกล้าจังหวัด นครนายกกับกลุ่มผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องในโครงการ 4ม. ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมปรึกษาหารือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ จนเยาวชนสามารถริเริ่มปฏิบัติกิจกรรมจากความคิดของเยาวชนได้เท่าเทียมผู้ใหญ่ ซึ่งปฏิภริยาตอบรับจากการสื่อสาร พบว่า การสื่อสารของเยาวชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชน คือ ตัวแทนประชาชนกลุ่มใหม่ที่เป็นพลังสำคัญในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและสิ่งแวดล้อมในอนาคต และจะเป็นพลังผลักดันโครงการ 4ม. ขอคืนพื้นที่เขาใหญ่ขึ้นสู่นโยบายระดับประเทศ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติในประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไปได้

ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล (2566) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง การพัฒนากระบวนการทำงานที่สร้างความผูกพันของเยาวชนกับชุมชนท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาต่อไปนี บทควมวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนในท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมและผูกพันกับชุมชน 2) ศึกษาการทำงานกับเยาวชนในท้องถิ่นจากการปฏิบัติงานภาคสนามของบัณฑิตอาสาสมัคร 3) พัฒนากระบวนการทำงานที่สร้างความผูกพันของเยาวชนกับชุมชนท้องถิ่น ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลความคิดเห็นของเยาวชนในท้องถิ่นด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่า IOC ระดับ .75 จำนวน 314 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บข้อมูลปฏิบัติงานโครงการด้วยการติดตามสังเกตและมีส่วนร่วม นำผลที่ได้มาสังเคราะห์สร้างข้อสรุป ผลการวิจัย พบว่า 1) เยาวชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนในระดับสูง ($x=3.51$) มีความยึดมั่นผูกพันกับชุมชนในระดับมาก ($x=3.68$) แต่มี โอกาสเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนน้อย($x=2.82$) 2) การศึกษาการทำงานกับเยาวชนในท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) เตรียมความพร้อมเยาวชนและชุมชน (2) วางแผนพัฒนาเยาวชนกับการพัฒนาชุมชน (3) ดำเนินงานตามแผน (4) ประเมินผลและถอดบทเรียนการทำงาน และ (5) รายงานผลและข้อเสนอการปรับปรุงกระบวนการทำงานองค์ประกอบสนับสนุนความสำเร็จ ได้แก่ แผนบูรณาการจะต้องมาจากข้อเสนอของเยาวชนและชุมชนโดยเฉพาะ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการ สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรสนับสนุน มีการสนับสนุนทางวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการทำงานที่สร้างความผูกพันของเยาวชนกับชุมชนท้องถิ่น สังเคราะห์เป็นขั้นตอนสำหรับประยุกต์ใช้ตามบริบทของชุมชนได้ 5 ขั้นตอน คือ (1) การเตรียมความพร้อมคนทำงาน (2) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเยาวชนและสมาชิกในชุมชน (3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมออกแบบและพัฒนาโครงการบนฐานความต้องการของชุมชน (4) ดำเนินการร่วมกัน และ (5) แลกเปลี่ยนและนำเสนอข้อมูลเพื่อการพัฒนาศึกษาบทบาทของเยาวชนในพื้นที่เมืองเก่าภาคใต้ พบว่า เยาวชนมีศักยภาพแต่ขาดเวทีที่เหมาะสมในการแสดงบทบาทของตนเอง

วีระกิตติ เอกอัครวิจิตร และคณะ (2567) บทควมวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้การดำเนินกิจการใดๆในชุมชน จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมภายในชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมก็จะก่อให้เกิดเป็นพลังชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จะเห็นได้จากชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะก่อให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) 5 ระดับ คือ (1) ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางเลือก (2) ระดับรับฟังความคิดเห็น (Consult) เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข (3) ระดับเข้ามามีบทบาท (Involve) เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา (4) ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่ระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข (5) ระดับเสริมพลังอำนาจ (Empower) เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมให้

ประชาชนมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วย สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนใน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่น (3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัด ทา ประชาพิจารณ์ (4) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (5) การมี ส่วนร่วมในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมในการ ลง ประชามติ เช่นการร่างกฎหมาย หรือโครงการใหญ่ ๆ (7) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

ศุภินันท์การย์ ระวีวงศ์ และ นภาพร เชื้อขำ (2566) บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทั้งในการพัฒนาชุมชนชนบทและชุมชนเมือง และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการคือ การพัฒนาคนให้มีความสุข และการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง การพัฒนาคนและชุมชนดังกล่าวให้เกิดผลอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุม 3 มิติ ได้แก่ มิติทาง เศรษฐกิจ มิติทางสังคม-วัฒนธรรม และมิติทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ต้องเป็นการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจาก (1) รูปแบบการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมี ส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (2) ลักษณะการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ การมีส่วนร่วมในเชิงเงิน งบประมาณ การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ และ (3) ระดับการมีส่วนร่วม 6 ระดับ ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนร่วมกันระดับการร่วมปฏิบัติ และระดับการควบคุมโดย ประชาชน การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมานั้นนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน นั่นคือเป็นชุมชนที่คนมีความสุขและเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม-วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม

จึงสรุปได้ว่า งานวิจัยทั้ง 4 เรื่องสะท้อนตรงกันว่า ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน จะเพิ่มสูงขึ้นได้เมื่อมีการเปิดโอกาสทางโครงสร้าง ช่องทาง และพื้นที่ทางสังคมที่เอื้อต่อการแสดงออกของ เยาวชน ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงนโยบาย การมีส่วนร่วมในระดับสูงของเยาวชนจะไม่เกิดขึ้นเอง หากไม่มีการสร้างความเข้าใจ สนับสนุนจากผู้ใหญ่ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเปิด กว้างในพื้นที่เมือง นั่นคือหัวใจของการพัฒนา “เมืองทั่วถึง” ที่เยาวชนไม่ใช่เพียงผู้รับนโยบาย แต่เป็น ผู้กำหนดอนาคตของเมือง ร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ อย่างมีพลังและศักดิ์ศรี

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเมืองของทุกคน (Inclusive City)

นันทิยา ดวงกมลเมศ และนิธิตา แสงสิง (2563) แก้วบทความนี้มีมุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวทางการใช้การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL) ในการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชน ไทยเป็นพลเมืองรู้เท่าทันสื่อที่มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม และมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็น

ภาพสะท้อนจากการดำเนินงานและผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสังคมเท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล ของสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ตั้งแต่พ.ศ. 2557-2561 โดยบทความนำเสนอการใช้ MIDL ในเชิง “หลักการ” ที่มีเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของกระบวนการ คือ เด็กและเยาวชนสามารถบริโภคสื่อ สารสนเทศและดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน การใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการขับเคลื่อนงานเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น เพื่อผลักดันสังคมไปสู่การเป็น “เมืองทั่วถึง” (inclusive city) และการใช้ทั้ง “หลักการและเครื่องมือ” ในการพัฒนาทักษะ MIDL ที่ผนวกรวมกับมิติด้านความเป็นพลเมืองต้นรู้ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนต่อยุทธศาสตร์ของ MIDL ในการสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ใช้สื่ออย่างมีสำนึกและสติ (conscious awareness) อันนำไปสู่การเกิดสำนึกรับผิดชอบ พลังในการสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับการรับฟัง “เสียง” ของสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองเชิงวิพากษ์ (critical citizenship) สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (2564) รายงานผลการดำเนินงานโครงการ “เมืองของทุกคน” พบว่าการให้เยาวชนออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและเพิ่มพลังในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

อนันต์ พรหมเทศ และอลงกรณ์ คูตระกูล (2562) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นชุมชนทั่วถึงของย่านชุมชนวัดเกต (2) เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการบริหารปกครองชุมชนเมืองย่านวัดเกตให้เป็นชุมชนทั่วถึง (3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นชุมชนทั่วถึงของย่านชุมชนวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 45 คน ประกอบด้วย 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีบทบาทในการบริหารศศิธร ชุนทอง (2565) ศึกษาแนวทางการสร้างพื้นที่ส่วนรวมในเมืองเก่า พบว่า การเปิดโอกาสให้เยาวชนจากกลุ่มชาติพันธุ์มีบทบาททางสังคมช่วยลดช่องว่างทางวัฒนธรรมและสร้างความเข้าใจระหว่างรุ่นปกครองพื้นที่ย่านชุมชนวัดเกต รวมถึงใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า (1) ความเป็นชุมชนทั่วถึงของย่านชุมชนวัดเกตมีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาในช่วงปี พ.ศ. 2549-2561 (2) ภาคประชาสังคมและภาคเอกชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการบริหารปกครองพื้นที่ในขณะที่ภาครัฐมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นชุมชนทั่วถึงของย่านชุมชนวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยตามหลักแนวคิด ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านพื้นที่นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ามีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัจจัยด้านการบริหารปกครองอันมีรายละเอียดนอกเหนือจากบทบาทของแต่ละภาคส่วน

นิธิตา แสงสิงแก้ว และนันทิยา ดวงกุ่มเมศ (2563) บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลโครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสังคมเท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL)3 ซึ่งได้ติดตามผลการดำเนินงานในปี พ.ศ. 2561 ด้วยการใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ผ่านการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกของคณะประเมินผล และข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการศึกษารายงานผลจากโครงการย่อยและรายงานผลการประเมินการดำเนินงานของสถาบันสื่อเด็ก

และเยาวชนในภาพรวม เฉพาะในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับ MIDL โดยบทความให้ความสำคัญกับมิติ “พื้นที่” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตีความเรื่อง “เมือง” ผ่านการสื่อสารภายใต้แนวคิดเมืองทั่วถึง หรือเมืองที่ไม่ทอดทิ้งกัน (inclusive city) ในฐานะที่เป็นได้ทั้ง “สื่อ” และ “สาร” เพื่อการสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนและการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นทางเลือกหนึ่งในการมอง “เมือง” ให้เป็นโอกาสในการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้กลุ่มสังคมย่อยมีโอกาสเข้าถึง ออกแบบ มีส่วนร่วม และใช้ประโยชน์จากพื้นที่ความเป็นเมือง

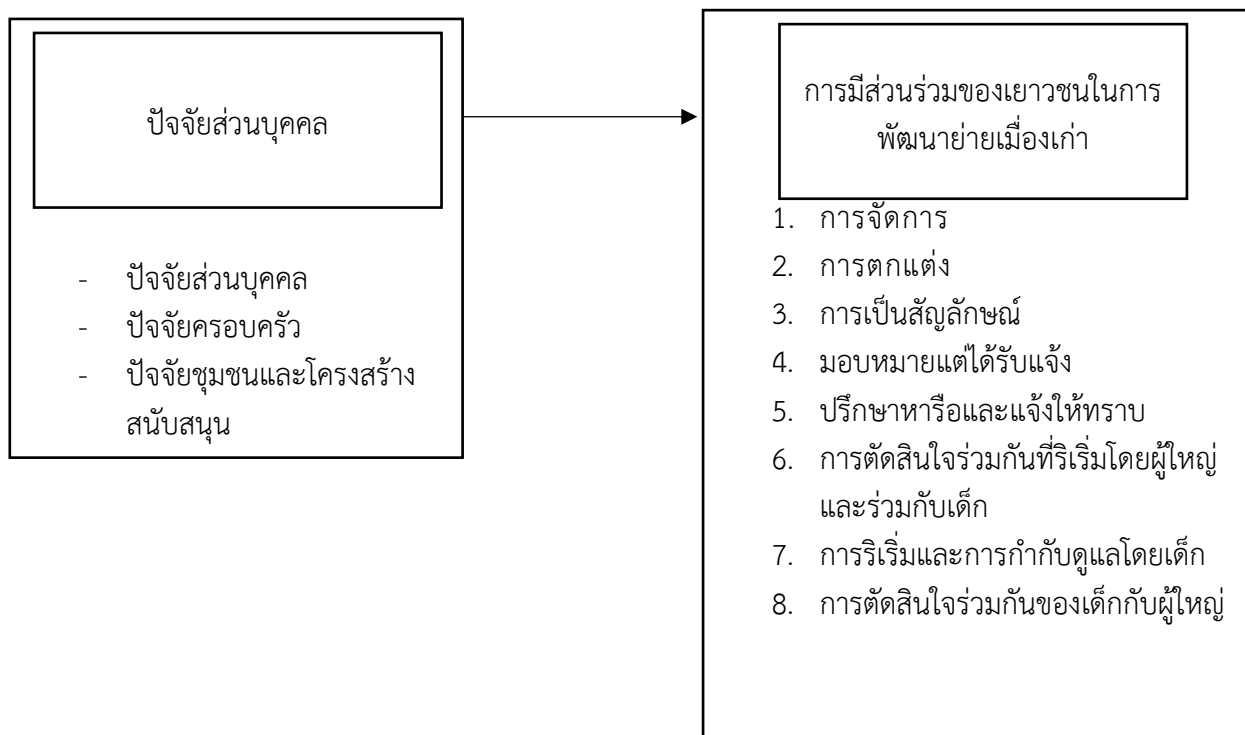
โสภิตา วีรกุลเทวัญ (2563) ได้จัดทำหนังสือเรื่อง เท่าทันสื่อ สร้างเมืองด้วยมือของทุกคน MIDL for Inclusive Cities แนวคิด “เมืองทั่วถึง” (Inclusive City) เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร บริการ และการมีส่วนร่วมของพลเมืองทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มชายขอบในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ผู้หญิง ผู้พิการ ผู้สูงอายุ หรือชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อยอดจากแนวคิด “สิทธิที่จะอยู่ในเมือง” (The Right to the City) ของ Henri Lefebvre ซึ่งมองว่า เมืองไม่ใช่เพียงที่อยู่อาศัย แต่คือพื้นที่แห่งชีวิตและความสัมพันธ์ของผู้คนที่ทุกคนควรมีสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเองในเมืองนั้น ในประเทศไทย สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายพัฒนาแนวคิด “MIDL for Inclusive Cities” โดยใช้ทักษะรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy: MIDL) เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทในการสร้างเมืองที่นับรวมทุกคน โครงการนี้ได้ดำเนินการระหว่างปี 2561–2562 และเกิดกิจกรรมย่อยกว่า 15 โครงการทั่วประเทศ ทั้งในพื้นที่ภาคเหนือ อีสาน ใต้ และกรุงเทพฯ แนวคิด MIDL เชื่อว่า เมืองจะไม่สามารถ “ทั่วถึง” ได้ หากขาดความสามารถของพลเมืองในการเข้าถึง วิเคราะห์ สื่อสาร และสร้างการเปลี่ยนแปลง ทักษะเหล่านี้ถูกออกแบบให้อยู่ใน 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเข้าถึง (Access), การวิเคราะห์ (Analyze), การสร้างสรรค์ (Create) และ การลงมือทำ (Act) โดยแต่ละขั้นตอนเชื่อมโยงกับทักษะพลเมืองที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เนื้อหาจากโครงการ MIDL for Inclusive Cities ยังเน้นว่า เมืองทั่วถึงต้องเป็นเมืองที่ทุกเสียงได้รับการรับฟัง ไม่ทอดทิ้งผู้ใดไว้ข้างหลัง และเปิดพื้นที่ให้กลุ่มคนที่เคยถูกละเลยหรือไม่มีส่วนร่วมได้เข้ามามีบทบาทในการออกแบบและพัฒนาเมือง ตัวอย่างของกิจกรรมเช่น “Urban Jam นางเลิ้ง” ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการเดินเมือง วงเสวนา และการคิดเชิงออกแบบ เพื่อให้เยาวชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการพัฒนาย่านเก่าอย่างสร้างสรรค์ ในเชิงโครงสร้าง แนวคิด “เมืองทั่วถึง” ยังถูกขับเคลื่อนผ่านกรอบการพัฒนาระดับโลก เช่น รายงานของ UN-Habitat (2559) และธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ที่ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญของ Inclusive Cities ได้แก่ ความเท่าเทียมทางเพศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเข้าถึงข้อมูลและบริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการเคารพสิทธิของผู้ที่อยู่ในเมืองในฐานะพลเมือง ในภาพรวม “เมืองทั่วถึง” จึงไม่ใช่เพียงเมืองที่เจริญทางกายภาพ แต่คือเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยในเชิงโครงสร้าง ผู้คนมีสิทธิ มีเสียง มีส่วนร่วม และมีความเป็นเจ้าของพื้นที่เมืองอย่างแท้จริง แนวคิดนี้เป็นรากฐานสำคัญต่อการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาเมือง ซึ่งงานวิจัยของผู้วิจัยสามารถนำไปเชื่อมโยงได้อย่างเหมาะสม

จึงสรุปได้ว่า จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด “เมืองทั่วถึง” (Inclusive City) และการมีส่วนร่วมของเยาวชน พบว่ามีแนวโน้มร่วมกันที่ชี้ให้เห็นว่า เมืองจะกลายเป็นพื้นที่ที่

ครอบคลุม เป็นธรรม และไม่ทอดทิ้งผู้ใดได้ก็ต่อเมื่อมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะ เยาวชน ได้มีบทบาทอย่างแท้จริงทั้งในการแสดงความคิดเห็น การร่วมออกแบบพื้นที่ และการ ตัดสินใจในระดับนโยบาย งานวิจัยที่ศึกษาในบริบทประเทศไทยได้ให้ข้อมูลที่สำคัญต่อความเข้าใจ แนวคิดเมืองทั่วถึงและบทบาทของเยาวชนในการขับเคลื่อนเมืองในฐานะ "เจ้าของร่วมของเมือง" งานวิจัยทั้ง 4 เรื่องข้างต้นสะท้อนร่วมกันว่า “เมืองทั่วถึง” ไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดกระบวนการ ที่เปิดพื้นที่ให้เยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรสำคัญในเมือง ได้แสดงบทบาทอย่างแท้จริง แนวคิดเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อ และ การมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ จึงกลายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้ กลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และสามารถเป็นแรงผลักดันสำคัญของเมืองในอนาคต แนวทางการ พัฒนาเมืองที่นับรวมเยาวชนไม่ใช่เพียงให้โอกาสพวกเขาเข้าร่วม แต่ต้องเปิดทางให้พวกเขา “กำหนด ทิศทาง” ของเมืองร่วมกับภาคส่วนอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ตลาดเก่า และวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองเก่าอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive City) โดยเน้นการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน กับ ระดับของการพัฒนาเมืองเก่า อย่างมีส่วนร่วม ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า

- ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน ครอบคลุมทั้งด้านบุคคล ครอบครัว และ โครงสร้างชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับแรงจูงใจ พฤติกรรม และโอกาสในการมีส่วนร่วม

- **ระดับและลักษณะการมีส่วนร่วม** สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้กรอบบันไดของ Hart เพื่อแยกแยะว่าเยาวชนมีส่วนร่วมในระดับใด
- **การพัฒนาเมืองแบบ Inclusive City** จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเยาวชนในพื้นที่มีโอกาสร่วมออกแบบพื้นที่ ร่วมตัดสินใจ และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อเมืองของตน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคน เพื่อศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ โดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้ ตัวแปรต้น คือปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยชุมชนและโครงสร้างสนับสนุนตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาย่านเมืองเก่ายะลาซึ่งมีทั้งหมด 8 ชั้นประกอบไปด้วย 1.การจัดการ 2.การตกแต่ง 3.การเป็นสัญลักษณ์ 4.มอบหมายแต่ได้รับแจ้ง 5.ปรึกษาหารือและแจ้งให้ทราบ 6.การตัดสินใจร่วมกันที่ริเริ่มโดยผู้ใหญ่และร่วมกับเด็ก 7.การริเริ่มและการกำกับดูแลโดยเด็ก 8.การตัดสินใจร่วมกันของเด็กกับผู้ใหญ่

โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนย่านเมืองเก่าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาย่านเมืองเก่ายะลา ซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกและทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตอบข้อปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างครบถ้วน ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ 1. ผู้นำชุมชนย่านเมืองเก่ายะลา จำนวน 4 ชุมชน 2. ตัวแทนเยาวชนย่านเมืองเก่ายะลา จำนวน 4 คน 3. ตัวแทนประชาชนในย่านเมืองเก่ายะลาจำนวน 20 คนชุมชนละ 5 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา

3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

1) ประชากร

ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนย่านเมืองเก่ายะลา จากชุมชนสันติสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่าซอย 8 จำนวนทั้งสิ้น 5,563 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม Yamane (1970 อ้างใน ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) ประชนในเขตพื้นที่เยาวชนย่านเมืองเก่ายะลา จากชุมชนชุมชนสันตีสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิม สัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่าชอย 8 จำนวนทั้งสิ้น คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าความคลาดเคลื่อน (e) 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง
N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา
e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ค่าเท่ากับ 0.05)

ขนาดของประชากรที่ศึกษามีจำนวน 5,563 คน ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคือ

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{5,563}{1+ 5,563 (0.05)^2} \\ &= 374 \text{ คน} \end{aligned}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 374 คน

2. การหากลุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชน

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีชุมชนที่อยู่อาศัยต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้การสุ่ม

ตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดย

(1) แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

ชุมชนสันตีสุข	จำนวน 1,113 คน
ชุมชนร่วมใจพัฒนา	จำนวน 1,052 คน
ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์	จำนวน 1,729 คน
ชุมชนตลาดเก่าชอย 8	จำนวน 1,669 คน

(2) นำจำนวนประชากรของแต่ละกลุ่มมาหาค่าสัดส่วน จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละประชากร ดังนี้

$$\text{กลุ่มตัวอย่างแต่ละชุมชน} = \frac{\text{จำนวนประชากรของแต่ละกลุ่ม} \times \text{จำนวนเต็มกลุ่ม}}{\text{ประชากรจำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ซึ่งหาได้ดังนี้

$$\text{ชุมชนสันตีสุข} = \frac{1,113 \times 374}{5,563}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างชุมชนสันตีสุข เท่ากับ 75 คน

$$\text{ชุมชนร่วมใจพัฒนา} = \frac{1,052 \times 374}{5,563}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างชุมชนร่วมใจพัฒนา เท่ากับ 71 คน

$$\text{ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์} = \frac{1,729 \times 374}{5,563}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ เท่ากับ 116 คน

$$\text{ชุมชนตลาดเก่าซอย 8} = \frac{1,669 \times 374}{5,563}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างชุมชนตลาดเก่าซอย 8 เท่ากับ 112 คน

ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในชุมชน

ประชากร	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชุมชนสันติสุข	1,113	75
ชุมชนร่วมใจพัฒนา	1,052	71
ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์	1,729	116
ชุมชนตลาดเก่าซอย 8	1,669	112
รวมทั้งสิ้น	5,563	374

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 28 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

ผู้นำชุมชนในพื้นที่เมืองเก่า จำนวน 4 คน (ชุมชนละ 1 คน)

ตัวแทนเยาวชนในย่านเมืองเก่า จำนวน 4 คน (ชุมชนละ 1 คน)

ตัวแทนประชาชนทั่วไปในแต่ละชุมชน จำนวน 20 คน (ชุมชนละ 5 คน)

โดยผู้ที่ถูกคัดเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและเยาวชนผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยเลือกใช้ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้อง

กับลักษณะของกลุ่มประชากร ผู้ที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ เยาวชนย่านเมืองเก่ายะลา โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ที่ต้องการในกิจกรรมการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

โดยลักษณะคำถามในส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ซึ่งจะป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ โดยการแบ่งเกณฑ์ความคิดเห็น ดังนี้

จากเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยจะแบ่งช่วงแต่ละระดับความคิดเห็น โดยใช้สูตรภาคชั้น (Class Interval) เพื่อให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{คะแนนพิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จากการพิจารณาข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์ในการประเมินค่าระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ดังนี้

ตารางแสดงการแบ่งเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นคำถามส่วนที่ 2

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.80	ระดับที่ 1 อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81-2.60	ระดับที่ 2 อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย
2.61-3.40	ระดับที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง
3.41-4.20	ระดับที่ 4 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
4.21-5.00	ระดับที่ 5 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

3.3.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและเนื้อหา ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับเมืองทั่วถึง (Inclusive City) และ “ประกาศเมืองเก่ายะลา” ในมุมมองของท่าน “เมืองที่ทั่วถึง” หมายถึงอย่างไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของท่านเพื่อให้เมืองเก่ายะลาก้าวไปสู่การเป็น “Inclusive City” อย่างแท้จริง คืออะไร

3.4 การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา และความเชื่อมั่น (reliability) ดังนี้

3.4.1 แบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาร่วมกันของเยาวชนในการพัฒนาเมือง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วทำการทดสอบความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย (Item-Objective Congruence: IOC) เพื่อประเมินความเหมาะสม ความชัดเจน และความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย แบบสอบถามปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน และลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชน จึงได้ทำการทดสอบความเหมาะสมด้วยวิธี Item-Objective Congruence (IOC) ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการมีส่วนร่วมของเยาวชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยสังคมศาสตร์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแต่ละข้อคำถามว่าเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์คะแนนดังนี้

- +1 = เหมาะสม
- 0 = ปานกลาง / ปรับปรุงได้
- 1 = ไม่เหมาะสม

จากนั้นจึงนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณ ค่า IOC ของแต่ละข้อ ด้วยสูตร

$$IOC = \frac{\text{จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ } +1 - \text{จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ } -1}{\text{จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด}}$$

ผลการประเมินพบว่าข้อคำถามทั้ง 8 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (≥ 0.5) แสดงว่าข้อคำถามทั้งหมดมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงสามารถใช้เก็บข้อมูลจริงได้โดยไม่ต้องปรับแก้

3.4.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นจากการรวบรวมวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตในลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยจากคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อติดต่อถึงผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชน และตัวแทนเยาวชน
- 2) ประสานงานถึงผู้นำชุมชนทั้ง 4 ชุมชนเพื่อขออนุญาตในการศึกษาวิจัย
- 3) ผู้วิจัยเดินทางไปยังพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา เพื่อพบกลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง กรอก/ตอบ โดยผู้วิจัยมีความตั้งใจในการติดตามผล จนสามารถรับแบบสอบถามได้คืน จนครบ 100% และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกครบทุกคน
- 4) นำแบบสอบถามที่ได้ทำการจัดเก็บและตรวจสอบแล้วมาจัดระเบียบ และสร้างคู่มือลกรหัสนำแบบสอบถามมาจัดเลขลำดับและลกรหัส และนำคำตอบจากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงข้อมูลและจัดทำเป็นเล่มสรุปการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยหรือ SPSS for Windows ประมวลผล เพื่ออธิบายข้อมูลที่ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของต้นและตัวแปรตามโดยผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ที่มีตัวแปรกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ใช้สถิติ T-Test ในกรณีที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบว่าการวิจัยแต่ละกลุ่มแตกต่างกันผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้ LSD สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

3.6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้ โดยเนื้อหาจะมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน” ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงคุณภาพและกลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นตอน ๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำเยาวชน และเยาวชน ในพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ผู้ซึ่งมีความรู้ ทำงานอย่างใกล้ชิดกับเยาวชน เพื่อค้นหาคำตอบปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน และลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อนำไปต่อยอดเป็นข้อเสนอในการพัฒนาเมืองเก่ายะลาให้เป็นเมืองของทุกคนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษารั้งนี้ ทั้งนี้รายละเอียดผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

4.1.1 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ปัจจัยด้านบุคคล

ผู้นำชุมชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่มีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในอดีตเมื่อประมาณ 20 ปีก่อน ที่ทางชุมชนเคยจัดกิจกรรมสำคัญที่สืบทอดกันมา เช่น กิจกรรมอาซูรอ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนาที่สำคัญของพื้นที่ โดยกิจกรรมนี้ถูกถ่ายทอดผ่านกลุ่มแม่บ้านในชุมชน อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรม “ร้านรายอ” ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลปีละ 50,000 บาทต่อชุมชน ซึ่งในแต่ละชุมชนจะจัดสรรงบประมาณกันเองเพื่อจัดกิจกรรมภายในชุมชน ผู้นำชุมชนได้เสริมในเรื่องประสบการณ์ในการทำงานเป็นผู้นำภายในชุมชนชุมชน เยาวชนในพื้นที่เทศบาลนครยะลาได้รับโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาลนครยะลาได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเชิงการเรียนรู้ กิจกรรมนันทนาการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมและวัฒนธรรม ประสบการณ์เหล่านี้ได้สร้างรากฐานความผูกพันระหว่างเยาวชนกับชุมชน ทำให้เกิดความทรงจำและความรู้สึกมีส่วนร่วมกับพื้นที่ตั้งแต่เยาว์วัยเมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ บทบาทและมุมมองต่อการมีส่วนร่วมได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ที่เคยเป็นผู้รับโอกาสในอดีตเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการเป็น ผู้ส่งต่อโอกาส ให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ความรู้สึกเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากบทบาทของ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม สู่ผู้จัดหรือผู้สนับสนุนกิจกรรม โดยมีเจตนารมณ์สำคัญคือการเป็นสะพานเชื่อมที่ช่วยสร้างพื้นที่และโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชน อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนมุมมองว่า ในช่วงปิดภาคเรียน เยาวชน

จำนวนไม่น้อยอาจเผชิญกับข้อจำกัดด้านกิจกรรม เนื่องจากไม่มีสิ่งใดมาทดแทนกิจกรรมในห้องเรียน หากปล่อยให้สถานการณดังกล่าวดำเนินไป อาจทำให้เยาวชนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะชีวิต การเข้าสังคม และการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมจึงมีความหมายอย่างยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่จะช่วยให้เยาวชนได้ลองสิ่งใหม่ ๆ ที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในระบบ

“เมื่อก่อนเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ได้มีการถ่ายทอดการทำกิจกรรมในชุมชน ผ่านกิจกรรมที่ส่งต่อกันมาในพื้นที่บ้านเรา คืออาซูรอ ซึ่งเป็นกิจกรรมชิ้นแรกๆที่อาเยาะสนใจ เพราะทุกคนในหมู่บ้านร่วมมือกัน เป็นกิจกรรมที่ถูกส่งทอดเข้ามาไม่ว่าจะเป็นสูตร โดยปัจจุบันก็ส่งทอดผ่านกลุ่มแม่บ้านโดยเป็นจุดเริ่มต้นที่อยากให้อาเยาะเข้ามาทำกิจกรรมให้ชุมชน” (นายเอ, 2568)

“ในเทศบาลนครยะลาเมื่อเรายังเด็กเราเคยเข้ากิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันเองทางเทศบาลนครยะลาเองก็ได้มีกิจกรรมให้แก่เยาวชนในพื้นที่ พอเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้นก็อยากเป็นสะพานในการสร้างกิจกรรม เพราะว่าถ้าหากในชุมชนในช่วงปิดเทอมเด็กจะไม่มีอะไรทำ เราก็มองอยากเข้ามาทำกิจกรรมให้เด็กได้ลองอะไรใหม่ ๆ นอกห้องเรียน” (นายบี, 2568)

ปัจจัยด้านเพศและอายุเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงมีลักษณะทางวัฒนธรรมแบบชายเป็นใหญ่อยู่ในระดับสูง ส่งผลให้เยาวชนเพศหญิงมักไม่ได้รับการยอมรับในกิจกรรมบางประเภท แม้จะมีความสามารถหรือความตั้งใจเข้ามามีบทบาทก็ตาม ความไม่สมดุลทางเพศเช่นนี้นำไปสู่การลดทอนแรงจูงใจของเยาวชนหญิงในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างชัด อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า เยาวชนหญิงในพื้นที่ยังคงมีส่วนร่วมในบางกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมที่ชุมชนยอมรับ เช่น การทำอาหารในช่วงเทศกาลสำคัญ โดยเฉพาะกิจกรรม อาซูรอ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาและเปิดโอกาสให้เยาวชนหญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่ากิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ นับเป็นการมีส่วนร่วมที่ผูกพันอยู่กับบทบาทดั้งเดิมของเพศหญิง ภายใต้กรอบวัฒนธรรมของพื้นที่ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนคือ จำนวนเยาวชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนยังค่อนข้างจำกัด ทั้งจากปัจจัยทางเพศ วัย และโครงสร้างวัฒนธรรมในพื้นที่ จนทำให้บางครั้งการมีส่วนร่วมของเยาวชนถูกมองว่าเป็น ปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากฝังรากลึกในโครงสร้างสังคมและทัศนคติของชุมชน

“อาเยาะมองว่า เรื่องเพศ และอายุเอง สำคัญมาก ๆ ที่จะช่วยดึงให้เข้ามาทำกิจกรรม เพราะถ้าหากเด็กเล็กเกินไปอาจจะไม่เหมาะสม ซึ่งในพื้นที่สามจังหวัดบ้านเราเองจะให้ความสำคัญกับชายอันนี้ต้องยอมรับ คนที่เป็นผู้หญิงอาจจะไม่ค่อยถูกยอมรับ จนทำให้เขาไม่ได้อยากเข้ามาทำกิจกรรมของชุมชน นอกจากจะเป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น ล่าที่อาเยาะจัดอาซูรอ ก็เห็นผู้หญิงเข้ามาบ้าง แต่ในชุมชนตอนนี้ต้องยอมรับว่าเยาวชนแทบจะไม่มีใครมีสักเท่าไร” (นายเอ, 2568)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่าอุปสรรคในการจัดกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความซับซ้อนมากนัก เนื่องจากคนในชุมชนมีความร่วมมือและให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการจัดงานอาซูรอ ชาวบ้านมักจะสอบถามวันและเวลาที่จะจัดกิจกรรม และพร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือโดยไม่ต้องมีการร้องขอเป็นพิเศษ สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของทุนทางสังคม และความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นระหว่างคนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงลึก พบว่าอุปสรรคที่ปรากฏมีได้อยู่ที่การขาดความร่วมมือของชุมชน หากแต่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างทางสังคมและปัจจัยเชิงประชากร ที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันเยาวชนจำนวนมากออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลให้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนลดลง และกลุ่มคนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มักอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุประมาณ 25 ปีขึ้นไป ซึ่งอาจสะท้อนถึงปัญหาการขาดแคลนเยาวชนในท้องถิ่นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมต่อเนื่องในระยะยาว ในอีกมิติหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลยังได้สะท้อนถึงข้อจำกัดในฐานะที่เป็นผู้หญิง ซึ่งทำให้การเข้าถึงหรือการทำงานร่วมกับกลุ่มผู้ชายในชุมชนทำได้ไม่เต็มที่ แม้ว่าจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเข้ากับกลุ่มสตรีได้ แต่ในเชิงโครงสร้างสังคมที่ยังมีแนวโน้มชายเป็นใหญ่ก็ยังคงเป็นอุปสรรคที่แฝงอยู่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบทบาทของผู้หญิง โดยเฉพาะในฐานะผู้นำกิจกรรมหรือผู้ประสานงาน และผู้ให้ข้อมูลก็รายได้ประสบกับอุปสรรค ที่ตนเองประสบว่า บางครั้งคนในชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือเนื่องจากตนเองเป็นผู้นำในรุ่นใหญ่ที่มีแนวคิดบางประการไม่สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลยอมรับว่าในบางครั้งอาจมีท่าทีที่ค่อนข้างสุดโต่ง แต่สิ่งที่ทำทั้งหมดล้วนเกิดจากความตั้งใจที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน มิได้มีเจตนาหรือผลประโยชน์ส่วนตัวแต่อย่างใด สถานการณ์เช่นนี้สะท้อนถึงอุปสรรคด้านความแตกต่างทางความคิดและการยอมรับในกระบวนการทำงานร่วมกันของชุมชน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องและความสำเร็จของกิจกรรม

“อุปสรรคส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมไม่มีนะอาเยาะนั้น เพราะว่าคนในชุมชนเข้านั้นให้ความร่วมมือทุกอย่าง เช่นเขามาถามว่าอาซูรอจัดวันไหน อาเยาะบอก เขาก็มาช่วยก็ไม่ได้มีอุปสรรคอะไรมากเท่าไร แต่ที่สำคัญตอนนี้คือ บ้านเราเยาวชนออกไปทำงานด้านนอกมันทำให้คนเข้มาาร่วมนั้น อายุประมาณ 25 ปีนะส่วนใหญ่” (นายเอ, 2568)

“ถ้าเป็นอุปสรรคของกะที่กะเจอนั้นต้องบอกเลยว่าอาจจะจะเป็นเราที่เป็นผู้หญิง ทำให้เราเองก็เข้ากับผู้ชายได้ไม่เท่าไร แต่กะเองก็เข้ากับกลุ่มสตรีในชุมชน แต่ถ้ามองเรื่องเยาวชนนะ กะมองว่ามันยังมีเรื่องที่ว่ายังขาดคนสนับสนุนพวกเขา” (นางซี, 2568)

“แบบนี้ที่พบเจอคนบางครั้งคนในชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือ เพราะเราคือผู้นำคนรุ่นใหญ่ อาจจะมีความคิดไม่เข้ากับคนอื่น ๆ แปรู้ว่าบางทีแบเองก็สุดโต่ง แต่สุดท้ายสิ่งที่แบทำล้วนทำเพื่อชุมชน แบไม่ได้มี หรือหวังอะไรมากกว่านั้นเลย” (นายดี, 2568)

ผู้นำเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนถึงความประทับใจที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนตลาดเก่า โดยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมดังกล่าวมิได้เป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมทั่วไป แต่ยังเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถมีส่วนช่วยในการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เข้ามาสัมผัส เรียนรู้ และทำความเข้าใจกับบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน ความรู้สึกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมในชุมชนไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเชิงสันตนาการเท่านั้น หากแต่ยังทำหน้าที่เป็น พื้นที่เรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงเยาวชนเข้ากับรากฐานทางประวัติศาสตร์

และอัตลักษณ์ของพื้นที่ แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลท่านนี้จะมีได้เป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิมของตลาดเก่า แต่การได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน ได้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ และทำให้เกิดความผูกพันเชิงอารมณ์และสังคมมากยิ่งขึ้น และบางท่านได้เริ่มจากการเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน และได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเยาวชน จึงเป็นอีกแรงที่ช่วยให้อยากทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในชุมชนย่านเมืองเก่ายะลา

“มันเริ่มจากที่ผมนั้นมีความชอบด้านประวัติศาสตร์ และผมเองก็เห็นจุดเด่นของตลาดเก่าหรือเมืองเก่ายะลานั้นว่ามันมีเรื่องราวของมัน ผมเริ่มผูกพันกับพื้นที่เพราะว่าได้มาเรียนตรงนี้นานแล้ว ทำให้อยากลองทำกิจกรรมให้ชุมชน ในแบบความชอบของผม ซึ่งตอนนี้ก็ภูมิใจที่ได้ลองทำมัน” (นายหนึ่ง, 2568)

“จุดเริ่มต้นนั้นเริ่มจากที่ผมได้เป็นผู้เข้าร่วมในกิจกรรม และเขาเห็นว่าผมสนใจมาก ๆ เลยให้ออกัสผม ซึ่งตอนนั้นก็ตั้งใจและก็มีความคิดที่อยากทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเยาวชน เพราะผมเองก็เชื่อว่ามีอีกหลายคนอยากเข้ามาทำกิจกรรมในชุมชนตนเอง” (นายสอง, 2568)

อายุ เพศ และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยด้านบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยหรือเยาวชนที่มีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ได้หล่อหลอมให้เยาวชนมีมุมมองกว้างขึ้น และตระหนักถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วมในสังคมมากยิ่งขึ้น การได้รับโอกาสดังกล่าวจึงทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ที่ผลักดันให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทในการศึกษาพื้นที่ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน สำหรับด้านอายุ พบว่าช่วงวัยรุ่นและวัยนักศึกษาเป็นช่วงเวลาที่บุคคลมีพลังงาน ความกระตือรือร้น และความสนใจที่จะทดลองสิ่งใหม่ ๆ ทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้มากกว่ากลุ่มวัยอื่น ๆ ในขณะที่เด็กเล็กอาจยังไม่สามารถมีบทบาทได้อย่างเต็มที่ และผู้ใหญ่บางส่วนอาจถูกจำกัดด้วยภาระหน้าที่การทำงานและครอบครัว ด้านเพศ แม้ในหลายกรณีเยาวชนหญิงยังคงเผชิญข้อจำกัดจากโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทบาททางสังคมที่ชุมชนยอมรับ เช่น กิจกรรมด้านวัฒนธรรม การศึกษา และกิจกรรมสร้างสรรค์ ในขณะที่เยาวชนชายมักได้รับโอกาสมากกว่าในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงาน การกีฬา หรือการจัดการพื้นที่สาธารณะ ในส่วนของระดับการศึกษา เยาวชนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมักมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่เด่นชัดกว่า ส่งผลให้สามารถปรับตัวเข้ากับกิจกรรมและมีบทบาทเชิงรุกในการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนมากขึ้น ทั้งยังสามารถเป็นผู้นำในการริเริ่มหรือจัดกิจกรรมที่สร้างคุณค่าแก่พื้นที่ได้

“ผมมองว่าอายุ เพศ และระดับการศึกษา มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยพวกเขาอยากลองเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านการทำงานกับองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดันให้เขามาศึกษาและทำกิจกรรมในพื้นที่” (นายหนึ่ง, 2568)

อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนมีหลายประการ แม้โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี แต่เมื่อพิจารณาใน

เชิงลึกแล้ว พบว่ายังมีเงื่อนไขและข้อจำกัดที่สะท้อนถึงพลวัตของการทำงานในชุมชน คือ การยอมรับของชุมชนต่อคนนอกพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่าตนเองมิใช่คนดั้งเดิมในพื้นที่ ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมในช่วงแรกประสบปัญหาในการได้รับการยอมรับจากชุมชน กระบวนการสร้างความไว้วางใจจึงต้องใช้ระยะเวลาและความพยายามในการพิสูจน์ตนเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและไม่ก้าวล่วงเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของครัวเรือน แต่เลือกทำกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากรก็เป็นเหตุถึงเนื่องจากการดำเนินกิจกรรมในชุมชนส่วนใหญ่จำเป็นต้องอาศัยการระดมทุนหรือการขอรับบริจาคจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่มีกองทุนหรือกลไกสนับสนุนทางการเงินที่ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้การจัดกิจกรรมมีความไม่แน่นอน และบางครั้งอาจทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่วางแผนไว้และสุดท้ายอุปสรรคในเรื่องการขาดพื้นที่ถาวรสำหรับการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมแม้ชุมชนจะให้ความร่วมมืออย่างดีกับกิจกรรมต่าง ๆ แต่ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าการไม่มีสถานที่เฉพาะสำหรับการรวมตัวกันของเยาวชนและคนในชุมชน เป็นข้อจำกัดที่เห็นได้ชัดเจน การประชุมหรือการหารือเพื่อวางแผนกิจกรรมมักต้องอาศัยสถานที่สาธารณะชั่วคราว เช่น ร้านกาแฟ ซึ่งนอกจากจะไม่สะดวกต่อการใช้งานอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังมีข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายที่ต้องแบกรับอยู่เสมอ การขาดพื้นที่ดังกล่าวทำให้พลังของการรวมกลุ่มและความสามารถในการวางแผนกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพถูกจำกัดลง

“อุปสรรคในการทำงานที่ผมได้เจอคือ ผมเดิมแล้วเป็นคนนอกพื้นที่แน่นอนว่าน่าจะถูกรับนั้นมันนานมาก ๆ แต่ ณ ตอนนั้นก็ไม่ได้มีอะไรแล้ว อีกอย่างผมก็มองว่างานที่ผมทำนั้นมันก็ไม่ได้เข้าไปในบ้านเรือนเขา ผมทำอยู่ตาดนอกซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชน” (นายหนึ่ง, 2568)

“ผมอุปสรรคที่เจอนั้นมักจะเป็นในเรื่องงบประมาณมากกว่า เพราะว่า ส่วนใหญ่แล้วนั้นเราจะทำกิจกรรมอะไรจะต้องขอระดมทุน เราไม่ได้มีเงินที่ได้จากใครนอกจากขอรับบริจาค” (นายสาม, 2568)

“จากที่เตะทำกิจกรรมมา ส่วนใหญ่คนเขาให้ความร่วมมือ แต่ที่พบอุปสรรคของเตะอาจจะเป็นมันไม่มีที่ให้ทางเราได้ทำกิจกรรม หรือที่รวมตัวของเรา ตอนเราจะประชุม ก็ประชุมร้านกาแฟบ้างซึ่งถ้าประชุมบ่อยก็ไม่ได้เพราะเราไม่มีเงินจะจ่ายค่ากาแฟ” (นายสี่, 2568)

ปัจจัยด้านแวดล้อม

ผู้นำชุมชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ด้านปัจจัยแวดล้อมพบว่า ครอบครัว เพื่อน และประชาชนในชุมชน มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเยาวชนมาโดยตลอด โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยืนยันตรงกันว่าชุมชนมีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ไม่เพียงแต่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการให้แรงสนับสนุนทั้งทางด้านแรงงาน ความรู้ และการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ซึ่งทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและเป็นที่ยอมรับในวงกว้างถึงแม้ชุมชนส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุน แต่ยังคงมีบางครัวเรือนที่ขาดการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ

ครอบครัวที่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน ซึ่งอาจส่งผลต่อการลดทอนแรงจูงใจของเยาวชนบางกลุ่ม

“ถ้าถามกะว่าครอบครัวคนรอบข้างให้ความร่วมมือ หรือมีบทบาทสำคัญใหม่กับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน กะบอกเลยว่าคนในชุมชนนี้ให้ความร่วมมือนะ แต่ก็มีบ้างสำหรับบ้านที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เหมือนกับว่าพ่อแม่ไม่สนใจ เด็กเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมแบบนี้ก็มีบ้าง” (นางซี, 2568)

“ชุมชนที่นี่ ให้ความร่วมมือ ตั้งที่ยุคสมัยก่อนแล้ว และคนในชุมชนก็เต็มทีพร้อมช่วยเหลือ” (นายเอ, 2568)

การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและสร้างพลังการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์และช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มไลน์ของชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสาร การเชิญชวน รวมถึงการรายงานผลการจัดกิจกรรมไปยังสมาชิกในพื้นที่ คำให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าการสร้างพื้นที่สื่อสารผ่านเพจเฟซบุ๊กไม่เพียงแต่เป็นช่องทางในการเผยแพร่กิจกรรมสู่คนในชุมชนเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เชื่อมโยงชุมชนกับสังคมภายนอก ทำให้เกิดการมองเห็นที่กว้างขึ้น และช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของการมีส่วนร่วมในชุมชน ขณะเดียวกัน อีกหนึ่งผู้ให้ข้อมูลได้เล่าว่า การกระจายบทบาทการสื่อสาร ในชุมชน โดยมีทั้งการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อออนไลน์ และการสื่อสารผ่านคณะกรรมการหรือกลไกชุมชนที่มีอยู่เดิม แม้การเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กจะไม่ใช่วิธีการหลัก แต่เยาวชนในพื้นที่ยังคงใช้แพลตฟอร์มดังกล่าวเพื่อบันทึกและนำเสนอผลกิจกรรมหลังการจัดงาน

“ในชุมชนผมเองก็ได้ทำเพจเพื่อเคลื่อนไหวการทำงานของผม ให้คนในชุมชนทราบ ซึ่งผมก็มองว่าอาจจะเปิดการมองเห็นทั้งภายนอกและภายในชุมชนเหมือนกัน” (นายดี, 2568)

“อาเยาะประชาสัมพันธ์ข่าวสารของชุมชน จากกลุ่มไลน์บ้าง จากคณะกรรมการชุมชนบ้าง ที่ขอช่วยให้ไปบอกคนในชุมชน แต่ในส่วนเฟซบุ๊กนั้นอาเยาะไม่ค่อยทำแต่มีนะ เด็ก ๆ มีลงบ้างส่วนใหญ่อีกตอนเสร็จนี่แหละ” (นายเอ, 2568)

ผู้นำเยาวชนและเยาวชน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ครอบครัวและคนรอบข้างมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า ครอบครัวไม่ได้กีดกันหรือห้ามปรามการทำกิจกรรม แต่กลับเป็นแรงใจที่คอยอยู่เบื้องหลังและสนับสนุนสิ่งที่ตนเองเลือกทำ เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่เยาวชนรักและชื่นชอบ การมีแรงสนับสนุนเช่นนี้ช่วยให้เยาวชนเกิดความมั่นใจและตั้งใจที่จะดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากครอบครัวแล้วเพื่อนยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม เยาวชนบางคนเริ่มต้นจากการได้รับการชักชวนจากเพื่อน ๆ ให้ลองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อได้ลองทำจึงค้นพบความชอบและความสนใจ จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในเวลาต่อมา การเข้ามาผ่านเครือข่ายเพื่อนเช่นนี้ช่วยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันยังมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เช่น อาจารย์ผู้สอน ก็มีผลสำคัญต่อการผลักดันให้เยาวชนเข้าสู่เส้นทางของการทำกิจกรรม อาจารย์บางท่านชักชวนและพา

เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นแรงบันดาลใจและสร้างความผูกพันกับการทำงาน เพื่อชุมชนในที่สุดเมื่อพิจารณาาร่วมกันจะเห็นได้ว่า ครอบครัว เพื่อน และอาจารย์ ล้วนมีบทบาทแตกต่างกัน แต่ต่างก็เป็นพลังสนับสนุนที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้เยาวชนเกิดความเชื่อมั่น ค้นพบความชอบ และมีแรงผลักดันในการทำกิจกรรมเพื่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

“ผมเองได้กำลังใจจากครอบครัว คนรอบข้างที่คอยเป็นกำลังใจให้ผมอยู่ ด้านหลังตลอด ไม่ได้มีการกีดกันผม ไม่ได้มีการห้ามไม่ให้ผมทำ ออกจะสนับสนุนสิ่งที่ผมทำด้วยซ้ำ เพราะมันคือความชอบของเรา” (นายหนึ่ง, 2568)

“ตอนแรกที่ผมเข้ามานั้น ผมเข้ามาจากเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นคนสำคัญเลยที่ให้ผม ลองได้ทำและชอบในที่สุด” (นายสาม, 2568)

“ถามว่าพ่อแม่ ห้ามไม่ก็ไม่นะ แต่ที่บ้านก็ไม่ได้พูดอะไรเท่าไรหรอก อาจจะไม่ได้ชิตกัน แต่ที่สำคัญนั้นอาจารย์ที่ผมเรียนรู้เป็นคนที่ชอบพาผมทำกิจกรรม จนทำให้ผมชอบเลย” (นายสี่, 2568)

ปัจจัยด้านชุมชนและโครงสร้าง

ผู้นำชุมชน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะเทศบาลนครยะลา มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปิดภาคเรียนที่มีกิจกรรมให้เข้าร่วมแทบทุกครั้ง สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่รัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและการสร้างพื้นที่สำหรับเยาวชน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าการสนับสนุนจากรัฐยังคงมีข้อจำกัดอยู่ในบางประเด็น ผู้ให้ข้อมูลบางรายกล่าวว่า แม้จะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่ก็ยังเป็นเพียงครั้งเดียวและจำเป็นต้องบริหารจัดการด้วยตนเอง หลังจากนั้นก็ไม่สามารถขอรับงบประมาณเพิ่มเติมได้อีกในอีกมุมหนึ่ง มีผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า การขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐบางครั้งมีขั้นตอนและข้อกำหนดที่ซับซ้อน ทำให้ไม่สะดวกต่อการดำเนินกิจกรรม ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนบางส่วนจึงเลือกที่จะหันไปขอรับงบประมาณหรือสิ่งของจากหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่นและสะดวกต่อการเข้าถึงมากกว่า การสนับสนุนลักษณะนี้จึงกลายเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง แม้การสนับสนุนจากรัฐจะยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติ

“ในปัจจุบันถามว่ารัฐนั้นมีการช่วยเหลือไหม ถ้าทางเทศบาลนครยะลาจะบอกได้เลยว่ามีกิจกรรมแทบทุกครั้งตอนปิดเทอม เห็นได้ชัดเลยว่าเทศบาลให้ความสำคัญกับเยาวชนมาก ๆ” (นางซี, 2568)

“ตอนนี้อาจจะยังไม่ได้เห็นมุมมองของรัฐที่เข้ามาช่วยเหลือเท่าไร อาเยาะก็ได้เงินมาก่อนเดี๋ยว แล้วต้องบริหารเอง จากนั้นก็ขอไม่ได้แล้ว” (นายเอ, 2568)

“ส่วนใหญ่แบเองจะของบประมาณหรือขอสิ่งของจากหน่วยงานนอก เนื่องจากมันเกิดความสะดวกกว่า ไม่ได้มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ตัวอย่างก็เป็นโครงการต่าง ๆ จากภาคเอกชนนั่นแหละ” (นายดี, 2568)

จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับประกาศเมืองเก่าในชุมชนตลาดเก่ายังมีข้อจำกัดอย่างชัดเจน เยาวชนและคนในชุมชนบางส่วนแทบไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับประกาศ

ดังกล่าว ข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า เยาวชนในพื้นที่ปัจจุบันมีจำนวนน้อยและการเข้ามามีส่วนร่วมยังเป็นเรื่องยาก เนื่องจากจำนวนเยาวชนไม่เพียงพอและบางส่วนอยู่ห่างออกไปทำงานด้านนอกพื้นที่ การจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากเยาวชนจึงต้องเผชิญกับข้อจำกัดในเรื่องจำนวนผู้เข้าร่วม ผู้ให้ข้อมูลชี้ว่า การเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประการอาจช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้ แต่การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับประกาศเมืองเก่า เนื่องจากข้อมูลและการสื่อสารเกี่ยวกับประกาศนี้ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มในชุมชน ทั้งนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่า นอกจากนี้ ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อประกาศเมืองเก่าก็ยังแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าครั้งหนึ่งของคนในชุมชนเห็นด้วยกับแนวคิดการประกาศเมืองเก่า เนื่องจากมองว่าเป็นการสร้างคุณค่าและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ขณะที่อีกครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่าประกาศดังกล่าวอาจทำให้กระบวนการพัฒนาเมืองช้าลง เนื่องจากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ต้องดำเนินตามขั้นตอนและผ่านกระบวนการหลายชั้น ทำให้การทำงานในพื้นที่บางส่วนถูกจำกัดและล่าช้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตึงเครียดระหว่างการรักษาเอกลักษณ์เมืองเก่าและความต้องการในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็ว ผู้ให้ข้อมูลยังเน้นย้ำถึงปัญหาการสื่อสารในพื้นที่ ว่ามีเพียงบางกลุ่มที่เคยพูดคุยเรื่องเมืองเก่ากับแกนนำหรือกลุ่มเยาวชนในชุมชน การสื่อสารดังกล่าวมักเป็นเพียงการแจ้งข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทำให้คนส่วนใหญ่ในชุมชนยังไม่รับรู้หรือไม่เข้าใจประกาศเมืองเก่าอย่างถูกต้อง ผลลัพธ์คือ การมีส่วนร่วมของเยาวชนและประชาชนในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่ายังคงจำกัด การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและการกระจายข้อมูลให้ทั่วถึงจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนและชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า แม้ประกาศเมืองเก่าจะมีศักยภาพในการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ แต่การนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางยังต้องอาศัยกลไกการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายสื่อสารที่ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของเยาวชน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประกาศเมืองเก่าไม่ใช่เพียงเอกสารเชิงนโยบาย แต่สามารถแปรเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างคุณค่าเชิงปฏิบัติได้จริง

“ส่วนในการประกาศเรื่องเมืองเก่า ตอนนี้จะแทบจะไม่ได้รับรู้ข่าวสารเรื่องนี้เลย ส่วนใหญ่คนในชุมชนไม่รู้ ถ้าถามกะว่าเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมไหม ถ้าเขาตั้งเยาวชนเราไปมีส่วนร่วมในบางประการ อาจจะช่วยส่งเสริม แต่อย่าลืมว่าตอนนี้เยาวชนในพื้นที่หายากมาก” (นางซี, 2568)

“คนในชุมชนของอาเยาะ เห็นด้วยครึ่ง ไม่เห็นด้วยครึ่ง เพราะคนในชุมชนนั้นมองว่าการประกาศนั้นทำให้การพัฒนาเมืองช้า จะทำอะไรได้ก็ต้องผ่านอะไรมากมาย” (นายเอ, 2568)

“ณ ตอนนี้อการประกาศยังไม่ทั่วถึง มีคนเคยมีพูดคุยเรื่องเมืองเก่ากับแบในพื้นที่แต่ดูเหมือนว่าเขาพูดคุยเฉพาะเจาะจง คนในชุมชนไม่ได้รับรู้ แล้วถามว่าจะเกิดการมีส่วนร่วมได้อย่างไร ถ้าคนที่มาแล้วไม่ได้ประกาศให้ทั่วถึง หรือทำให้คนในพื้นที่นั้นเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเมืองเก่าที่ถูประกาศ” (นายบี, 2568)

ผู้นำเยาวชนและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้ข้อมูลเพิ่งเริ่มขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนเป็นปีแรก จึงยังไม่ได้มีการร่วมมืออย่างเป็นทางการกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐเองก็ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมที่ดำเนิน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลชี้ชัดว่า เทศบาลนครยะลาให้ความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่และการสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เข้าร่วม แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นใหม่ อาจยังไม่ได้รับการยอมรับหรือมองเห็นจากรัฐอย่างเต็มที่ ในด้านการสนับสนุนทางงบประมาณ พบว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลล้วนมาจากการระดมทุนและบริจาคภายในชุมชนเป็นหลัก โดยไม่มีเงินสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐอย่างเต็มที่ ทำให้การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือและการจัดสรรทรัพยากรด้วยตนเอง ทั้งนี้ หน่วยงานรัฐมีบทบาทสนับสนุนเฉพาะในบางมิติ เช่น การอนุเคราะห์สถานที่สำหรับจัดกิจกรรม ซึ่งถือเป็นการช่วยเหลือที่สำคัญ แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยตรงผู้ให้ข้อมูลยังสะท้อนว่า แม้การสนับสนุนจากรัฐยังจำกัด แต่การที่รัฐเปิดพื้นที่และเห็นคุณค่าในกิจกรรมของเยาวชน ถือเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญในการดำเนินงาน กิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงสามารถสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้ ทดลอง และมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การสนับสนุนเชิงโครงสร้าง เช่น สถานที่และการอนุเคราะห์ด้านวัสดุอุปกรณ์พื้นฐาน แม้ไม่เต็มรูปแบบ แต่ช่วยลดอุปสรรคและเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถดำเนินกิจกรรมได้ต่อเนื่อง

“ตอนนี้ผมเองเพิ่งได้ขับเคลื่อนกิจกรรมเป็นปีแรก ผมเองเลยยังไม่ได้ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐหรือรัฐเองก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผมทำ แต่ถามว่าเทศบาลนครยะลานั้นให้ความสำคัญกับเยาวชนไหมผมตอบได้เลยว่าให้ความสำคัญมาก ๆ แต่เราเองเป็นน้อยใหม่อาจจะยังไม่ได้ถูกมองเห็น” (นายหนึ่ง, 2568)

“อย่างที่ผมบอกข้างต้นว่า ทุกกิจกรรมที่ทำล้วนมาจากการเปิดรับบริจาคในพื้นที่ชุมชนทั้งหมด ทางหน่วยงานรัฐตอนนี้ผมเองก็ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเต็มที่ แต่หน่วยงานรัฐจะอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดกิจกรรมที่ส่วนใหญ่” (นายสาม, 2568)

ประกาศเมืองเก่ายะลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถสร้างแนวทางชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาเรื่องราว วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชุมชนย่านเมืองเก่าที่ได้รับการประกาศ ซึ่งการประกาศนี้ช่วยกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเยาวชน ทำให้การวางแผนและการดำเนินงานมีความสอดคล้องกับคุณค่าของพื้นที่และเป้าหมายในการพัฒนาเชิงสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนว่าผลกระทบของการประกาศเมืองเก่าอาจมีทั้งด้านบวกและด้านที่ต้องระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติของการมีส่วนร่วมของเยาวชน หากการประกาศเมืองเก่าได้รับการดำเนินการโดยให้ความสำคัญต่อบทบาทและการเข้ามามีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ ผลลัพธ์ย่อมส่งเสริมให้เยาวชนเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมและการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมได้มากขึ้น แต่หากขาดการเชื่อมโยงและการสื่อสารที่ชัดเจนกับเยาวชน ผลของการประกาศก็อาจไม่สามารถสร้างแรงกระตุ้นและการมีส่วนร่วมที่แท้จริงได้

“ประกาศเมืองเก่ายะลาผมมองว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะแนวคิดของกลุ่มผมคือการศึกษาเรื่องราวที่อยู่ในชุมชนย่านเมืองเก่าซึ่งถูกประกาศเป็นเมืองเก่า ทำให้กลุ่มผมมีแนวทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่” (นายหนึ่ง, 2568)

“ผมมองว่าการประกาศอาจจะส่งผลดีหรือไม่ดีก็ได้ ผมผมในฐานะเยาวชนมองว่าถ้าถูกประกาศแล้วให้ความสำคัญกับเยาวชนในพื้นที่อย่างพวกเรา อาจจะส่งผลดีก็ได้” (นายสี่, 2568)

4.1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ผู้นำชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนมานาน มีบทบาทสำคัญในการดูแลประชาชนและประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน โดยหน้าที่หลักของผู้นำชุมชนครอบคลุมการประชุมวางแผน ติดตามผลการดำเนินงาน และช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการสนับสนุนกิจกรรมที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือของสมาชิกชุมชน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระบุว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการโดยคณะกรรมการชุมชน เนื่องจากจำนวนเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่มีน้อย ส่วนใหญ่เดินทางไปศึกษาต่อในสถาบันภายนอกพื้นที่ หรือทำงานนอกพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้อย่างต่อเนื่องในมิติของการสนับสนุนเยาวชน ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า แม้เยาวชนจะมีบทบาทจำกัด แต่ผู้นำชุมชนยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และส่งเสริมเยาวชนในการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่สำหรับให้เยาวชนได้ทดลอง สร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและบริบทของชุมชน ซึ่งบทบาทนี้ทำให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างคนรุ่นเก่ากับเยาวชน และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน

“อาเจะเองเป็นผู้นำชุมชนมานานแล้ว บทบาทในนี้คือการดูแล ประชาชน ชาวบ้าน และประชุมเพื่อช่วยเหลือประชาชน แต่อย่างทีอาเจะบอกว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มาจากคณะกรรมการชุมชน เพราะคนในชุมชนที่เป็นเยาวชนไปเรียนหนังสือด้านนอกไม่ค่อยกลับบ้าน” (นายเอ, 2568)

“ถามแบว่ามีบทบาทอะไรในชุมชน แน่นอนหนึ่งแล้วผู้นำชุมชน แต่แบเองก็เป็นทีปรึกษากลุ่มเยาวชนในชุมชนด้วย” (นายซี, 2568)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลต่อการทำงานร่วมกันระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ในชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลมองว่า เยาวชนในยุคปัจจุบันมีศักยภาพสูง มีความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ดังนั้น หากชุมชนต้องการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ผู้ใหญ่ในชุมชนยังคงมีบทบาทสำคัญเนื่องจากมีประสบการณ์ ความรู้ และความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น รวมถึงมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นทุนทางสังคมที่ช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ให้ข้อมูลจึงเน้นย้ำว่าการทำงานในลักษณะ "ครึ่งต่อครึ่ง" ระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ คือแนวทางที่เหมาะสมที่สุด เพราะช่วยให้เกิดการผสมผสานระหว่างพลังความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชน

กับภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่าผู้ใหญ่เองต้องมีความเข้าใจและยอมรับวิถีคิดของเยาวชน หากผู้ใหญ่ไม่สามารถเปิดใจกับมุมมองใหม่ ๆ ของคนรุ่นหลังได้ การทำงานร่วมกันอาจไม่ประสบความสำเร็จ ในทางกลับกัน หากทั้งสองฝ่ายสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกื้อกูลกัน จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์และความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

“กะมองว่าต้องทำงานร่วมกันนะ เพราะเด็กในสมัยนี้มีความเก่ง ส่วนผู้ใหญ่ที่จะทำงานกับเด็กนั้นจะต้องเข้าใจเด็กจริง ๆ ถ้าไม่เข้าใจเด็กก็จะก้าวไม่ไหวเหมือนกัน คือครั้ง ๆ เด็กครั้ง ผู้ใหญ่ครั้ง” (นางซี, 2568)

ผู้นำเยาวชนและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำเยาวชนผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชน พบว่าเยาวชนในฐานะนี้มิได้ทำหน้าที่เพียงผู้เข้าร่วมกิจกรรม หากแต่ยังทำหน้าที่เป็น ผู้ประสานงานโครงการหลัก โดยตรง หน้าที่สำคัญคือการรับงบประมาณจากส่วนกลางและทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งทรัพยากรกับพื้นที่ชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมีศักยภาพในการทำงานที่เกินกว่าบทบาทของผู้ปฏิบัติทั่วไป หากแต่สามารถเป็นสะพานเชื่อมที่ทำให้ทรัพยากรจากภายนอกสามารถถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่ นอกจากบทบาทเชิงการจัดการทรัพยากรแล้วเยาวชนยังให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือภายในกลุ่ม โดยอธิบายว่ากระบวนการประชุมเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้อย่างแท้จริง การเปิดรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอจากเพื่อนสมาชิกในทุกครั้งของการประชุม ทำให้เกิดความร่วมมือและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ต่อกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ กระบวนการดังกล่าวสะท้อนถึงแนวทางการบริหารจัดการที่ยึดหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมซึ่งช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความไว้วางใจ และความเข้มแข็งของกลุ่มเยาวชนในระยะยาว

“ผมเองมีหน้าที่คือประสานงานโครงการหลัก เพราะว่าผมเป็นคนที่ไม่รับงบประมาณจากส่วนกลางมา ทำให้ผมเป็นสะพานระหว่างพื้นที่กับส่วนกลางที่ห่างมาทำ” (นายหนึ่ง, 2568)

“แน่นอนครับ ผมจะต้องรับฟังคำพูดข้อเสนอของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ที่ช่วยกันเสนอ ทำให้เกิดความร่วมมือของเพื่อน ๆ ง่าย ๆ คือทุกครั้งที่ประชุมจะมีข้อเสนอในที่ประชุม และเราก็เอาข้อเสนอนั้นมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจ” (นายหนึ่ง, 2568)

4.1.3 การรับรู้ประกาศ เมืองเก่ายะลา

ผู้นำชุมชน

ในมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ชุมชนแห่งนี้ถือว่าเอื้ออำนวยต่อทุกคนโดยไม่แบ่งแยกชนชั้นหรือสถานะทางสังคม ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเสมอภาค ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดเมืองทั่วถึง ในระดับชุมชน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมของเมืองเก่ายะลา ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ายังไม่สามารถเรียกว่าเป็นเมืองที่ทั่วถึงได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะต่อกลุ่มเยาวชน เนื่องจากจำนวนเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มีน้อย อีกทั้งการเข้ามามีบทบาทก็ยังจำกัด สำหรับ “ประกาศเมืองเก่ายะลา” แม้จะมีการนำโครงการ SML เข้ามาในพื้นที่ แต่ชุมชนไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากขั้นตอนการ

ดำเนินงานมีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในพื้นที่จำนวนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพและสภาพความเป็นจริงของชุมชน ส่งผลให้โครงการดังกล่าวไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างเมืองที่ทั่วถึง ได้แก่ ความขัดแย้งและความเห็นต่างในชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐที่ยังไม่เพียงพอ และการขาดแคลนเยาวชนในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าควรมีการสร้างพื้นที่รวมตัว เช่น อาคารอเนกประสงค์หรือศูนย์กิจกรรม ที่สามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเยาวชนและประชาชน ซึ่งจะช่วยสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมและเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาเมืองเก่ายะลาไปสู่การเป็น Inclusive City อย่างแท้จริง

“ปกติแล้วชุมชนที่อาเยาะอยู่นั้นเอื้อต่อทุกคน อาเยาะไม่ได้แบ่งแยกชนชั้นในชุมชน เราอยู่เหมือนครอบครัว” (นายเอ, 2568)

“ต้องยอมรับนะ การเข้ามาของประกาศนนั้น ทำให้โครงการ SML เข้ามาในพื้นที่แต่อาเยาะก็ไม่เอา เพราะมันมีชั้นอะไรเยอะเยอะ” (นายเอ, 2568)

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในพื้นที่ พบว่ามีทัศนคติที่สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสารและการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการประกาศเขตเมืองเก่า ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลว่า แม้ตนเองในฐานะคนรุ่นใหม่ยังมีความเข้าใจที่จำกัดเกี่ยวกับรายละเอียดของนโยบายดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้นประชาชนทั่วไปในพื้นที่ก็มักจะรับรู้ได้น้อยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาช่องว่างด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่ประกาศนโยบายกับคนในพื้นที่ ซึ่งในมุมมองของผู้นำชุมชนต่อเยาวชน หากกระบวนการประกาศเมืองเก่ามีการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จะเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อชุมชน เยาวชนมองว่าการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่จะช่วยเติมเต็มมิติด้านพลังสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ ๆ และกิจกรรมที่ตอบโจทย์ความสนใจของคนรุ่นใหม่ ซึ่งจะทำให้การประกาศเขตเมืองเก่าไม่เพียงเป็นนโยบายเชิงสัญลักษณ์ แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นแนวทางในการสร้างเมืองที่น่าอยู่และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่จริง

“กะบอกละว่าตอนนี้ประกาศมากะเองยังรู้น้อย อยู่แล้วประชาชนในพื้นที่เขาจะรู้อะไรหรือ แต่กะมองว่าถ้ามองในมุมเยาวชน ถ้าดึงเยาวชนมามีส่วนร่วม กะเห็นด้วยอาจจะทำให้เมืองของเรานั้นน่าอยู่” (นางซี, 2568)

ผู้นำเยาวชนและเยาวชน

ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า การสร้างเมืองที่ทุกคนมีส่วนร่วมต้องจัดให้มีกระบวนการประชาคมที่เปิดกว้าง ครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการจัดเวทีเสวนาที่ให้คนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่สะท้อนความต้องการของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า เมืองที่ทั่วถึง (Inclusive City) ควรเป็นเมืองที่เปิดโอกาสให้ทุกคน ทุกเพศ และทุกวัยสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม แม้ว่าตลาดเก่ายะลาจะมีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงคนในหลายกลุ่มวัย แต่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นเมืองที่ทั่วถึงอย่างแท้จริง เนื่องจากเยาวชนยังไม่ถูกยอมรับให้มีบทบาทชัดเจน อีกทั้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ “ประกาศเมืองเก่า” ยังไม่กระจายอย่าง

ทั่วถึง ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่ตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์พื้นที่เก่าและไม่เห็นความเชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตประจำวัน

4.1.4 ข้อเสนอแนะ

ผู้นำชุมชน

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนข้อเสนอที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ โดยได้เสนอว่าชุมชนควรมีการจัดตั้งพื้นที่รวมตัวที่ชัดเจนสำหรับเยาวชน เช่น การสร้างสถานที่ออกกำลังกายและมุขอล่า (อาคารอเนกประสงค์) เพื่อเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในชุมชน พื้นที่ดังกล่าวจะไม่เพียงเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมทางกายหรือศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นเวทีให้เยาวชนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพ รวมถึงมีบทบาทในการดูแลและจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง การมีพื้นที่ลักษณะนี้จึงถูกมองว่าเป็นก้าวสำคัญในการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนมากยิ่งขึ้น

“อาเยาะอยากเสนอให้มี บาลาเซาะ เอาไว้ให้เยาวชนในพื้นที่ชาวบ้านได้มาละหมาดหรือทำกิจกรรมได้” (นายเอ, 2568)

“อยากให้มีพื้นที่รวมตัวที่ชัดเจนเพราะว่าตอนนี้คือมันไม่มีที่ที่ให้เรานั้นได้มีคุยกันนอกจากที่ทำการคณะกรรมการชุมชนแล้วก็ไม่มีที่อื่นเลย” (นายดี, 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมบทบาทด้านกีฬา โดยมองว่ากิจกรรมกีฬาเป็นช่องทางที่เหมาะสมที่สุดในการดึงดูดเยาวชนเข้าสู่การมีส่วนร่วมในชุมชน เนื่องจากสอดคล้องกับวัยและความสนใจ อีกทั้งยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชนให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

ในอีกด้านหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอว่า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงควรมีบทบาทในการสนับสนุนอย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากที่ผ่านมา ชุมชนมักได้รับงบประมาณเพียงเล็กน้อยและจำกัดรอบการจัดสรร ซึ่งไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างยั่งยืน หากรัฐสามารถจัดสรรงบประมาณหรือนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้ ก็จะช่วยให้การพัฒนาและการมีส่วนร่วมของเยาวชนเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

“ตอนนี้อาเยาะได้เงินจากเทศบาลมาเพียงก้อนเดียว เราก็ไม่อยากจะเงินเยาวชน ถ้าวันไหนเงินไม่พอละอาเยาะไม่ให้นี้ เกิดปัญหา กับชุมชนแน่นอน” (นายเอ, 2568)

“ตอนนั้นงบประมาณที่ได้มานั้นกะได้มาจากเทศบาลแต่บางครั้งกะเองก็ต้องควักเงินตัวเองออกมาเพราะว่าถ้าเยาวชนมาขอ หรือใครมาขอ ในฐานะประธานหรือผู้นำเนี่ย เราต้องให้อย่างน้อยเป็นกำลังใจ ล่าสุด กะเองก็กดซื้อจากออนไลน์ด้วยเงินตัวเอง” (นางซี, 2568)

ท้ายที่สุด ผู้ให้ข้อมูลมองว่าชุมชนควรคงไว้ซึ่งลักษณะของการเป็นพื้นที่ที่ ทั่วถึง หรือ Inclusive โดยไม่แบ่งแยกชนชั้นหรือสถานะทางสังคม ทุกคนสามารถเข้ามามีบทบาทได้อย่างเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้แนวคิดนี้เกิดขึ้นได้จริง จำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่

เอื้อต่อการรวมกลุ่ม เช่น อาคารอเนกประสงค์ หรือพื้นที่กิจกรรมสาธารณะที่เข้าถึงได้ง่าย ข้อเสนอเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ต้องการเห็นชุมชนและเมืองเก่ายะลาพัฒนาไปในทิศทางที่เยาวชนสามารถมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์และร่วมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนอย่างแท้จริง

ผู้นำเยาวชนและเยาวชน

ในส่วนของข้อเสนอแนะในมุมมองของเยาวชน ผู้ให้ข้อมูลมองว่าชุมชนควรสร้างความเข้าใจด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองเก่า เพื่อไม่ให้กลายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งสนับสนุนให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยมีผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษาและคอยเสริมประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสมดุล ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่าควรจัดกิจกรรมที่เป็นศูนย์กลางรวม 4 ชุมชน ภายในตลาดเก่า เพื่อสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบ และเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้ออกแบบกิจกรรมเอง โดยผู้ใหญ่ควรทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สนับสนุนในส่วนที่เยาวชนยังไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น การจัดการงบประมาณหรือเอกสารทางการ การดำเนินการในลักษณะนี้จะช่วยให้กิจกรรมเป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันของทุกเพศทุกวัย และทำให้เยาวชนรู้สึกว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

“อยากให้มีการประกาศเรื่องเมืองเก่าที่มันชัดเจนละทุกคนรู้จักกัน สร้างความเข้าใจร่วมกัน ถ้าหากคนในชุมชนเข้าใจ อาจจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนได้” (นายหนึ่ง, 2568)

“ในฐานะเยาวชนเราอยากเห็นผู้ใหญ่มาร่วมกันออกแบบกิจกรรมในชุมชน โดยใช้ประสบการณ์ของผู้ใหญ่ และมีเยาวชนที่เป็นคนขับเคลื่อน เยาวชนจะทำงานเดียวอาจจะยังไม่ได้ เพราะบางอย่างเยาวชนก็ไม่เข้าใจ” (นายสี่, 2568)

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 54 คน ซึ่งผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นกลุ่มผู้นำเยาวชน และเยาวชนในพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลา ผู้ซึ่งมีความรู้ทำงานอย่างใกล้ชิดในชุมชน เพื่อค้นหาคำตอบปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน และลักษณะการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อนำไปต่อยอดเป็นข้อเสนอในการพัฒนาเมืองเก่ายะลาให้เป็นเมืองของทุกคน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญของการศึกษาครั้งนี้ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับขั้นตอน ซึ่งได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2.2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
- 4.2.3 ข้อเสนอแนะ ที่ต้องการในกิจกรรมการพัฒนาเมืองเก่ายะลา
- 4.2.4

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และชุมชน โดยนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 4.2.1 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	43	71.7
หญิง	15	25
ไม่ระบุเพศ	2	3.3
รวม	60	100.0

ตาราง 4.2.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 71.7 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ระบุเพศ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งอาจมีผลต่อมิติของการมีส่วนร่วมและมุมมองต่อกิจกรรมชุมชนที่ศึกษา

ตาราง 4.2.2 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15-19 ปี	32	53.3
20-24 ปี	24	40
25 ปี	4	6.7
รวม	60	100.0

ตาราง 4.2.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาคือผู้มีอายุ 20-24 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุ 25 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

ผลการศึกษานี้สะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเยาวชนในช่วงวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสนใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ตาราง 4.2.3 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมต้น	9	15
มัธยมปลาย	17	28.3
ปวช.	0	0
ปวส.	2	3.3
ปริญญาตรี	28	46.7
อื่น ๆ	4	6.7
รวม	60	100.0

ตาราง 4.2.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมาคือผู้ที่มี ระดับมัธยมปลาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 สำหรับผู้ที่มี ระดับมัธยมต้น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ส่วนผู้ที่มี ระดับปวส. จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และกลุ่มอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7

ผลการศึกษานี้สะท้อนว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางการศึกษาในระดับสูง ทำให้สามารถรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 4.2.4 แสดงจำนวนและร้อยละ จำแนกตามชุมชน

ชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชุมชนสันติสุข	13	21.7
ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์	20	33.3
ชุมชนร่วมใจพัฒนา	8	13.3
มชนตลาดเก่าซอย 8	19	31.7
รวม	60	100.0

ตาราง 4.2.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามชุมชนที่อยู่อาศัย จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของ ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ มวลชนตลาดเก่าซอย 8 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 ส่วน ชุมชนสันติสุข จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และ ชุมชนร่วมใจพัฒนา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมาจากหลายชุมชน ทำให้ข้อมูลสามารถสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ของเยาวชนในชุมชนต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม

4.2.2 ข้อมูลแบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

ตาราง 4.2.5 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเห็นในระดับการมีส่วนร่วม

คำถามระดับการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับความเห็น
1.1 กิจกรรมของชุมชนที่ฉันเข้าร่วมถูกกำหนดโดยผู้ใหญ่ทั้งหมด	3.06	1.14	ปานกลาง
1.2 ฉันเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพียงเพราะให้มีชื่อเข้าร่วมเท่านั้น	2.51	1.25	เห็นน้อย
1.3 ฉันเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มีบทบาทหรือหน้าที่ที่ชัดเจน	3.26	1.06	ปานกลาง
1.4 ก่อนฉันเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ใหญ่จะอธิบายรายละเอียดของกิจกรรมให้ฉันอย่างชัดเจน	3.80	1.10	เห็นด้วยมาก
1.5 ผู้ใหญ่ขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอฉันก่อนทำกิจกรรมของชุมชน	3.30	1.20	ปานกลาง
1.6 ฉันเคยตัดสินใจร่วมกับผู้ใหญ่ก่อนจัดกิจกรรมของชุมชน	3.20	1.20	ปานกลาง
1.7 ฉันเคยเป็นผู้คิดกิจกรรมในชุมชน โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนให้คำปรึกษา และตัดสินใจ	2.80	1.30	ปานกลาง
1.8 ฉันเคยตัดสินใจทำโครงการเองทั้งหมดโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทน	1.90	1.20	เห็นน้อย
รวม	2.97	1.18	ปานกลาง

ตาราง 4.2.5 แสดง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็น ของคำถามเกี่ยวกับ ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมของชุมชน จากผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.97 (S.D.=1.18) สะท้อนว่าเยาวชนมีส่วนร่วม แต่ยังคงมีข้อจำกัดในหลายมิติ รายละเอียดของแต่ละข้อคำถามพบว่า

เยาวชนเห็นว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ใหญ่จะอธิบายรายละเอียดกิจกรรมให้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.80 (S.D.=1.10)และอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงให้เห็นว่าเยาวชนได้รับข้อมูลและความเข้าใจกิจกรรมก่อนเข้าร่วม

การเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มีบทบาทหรือหน้าที่ชัดเจน และการที่ผู้ใหญ่ขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอจากเยาวชนก่อนทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D.=1.10) อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงว่าเยาวชนสามารถมีส่วนร่วมได้ แต่ส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้การกำกับหรือคำแนะนำของผู้ใหญ่

การเข้าร่วมกิจกรรม เพียงเพื่อให้มีชื่อเข้าร่วม และการ ตัดสินใจทำโครงการด้วยตนเองโดยไม่ฟังผู้ใหญ่ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2.51 และ 1.90 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนว่าเยาวชนยังมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างน้อยเมื่อเป็นกิจกรรมที่ต้องอิสระหรือริเริ่มด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของเยาวชนยังเน้นไปที่กิจกรรมที่มีการกำกับหรือคำแนะนำจากผู้ใหญ่ มากกว่าการตัดสินใจและริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง การสนับสนุนและคำปรึกษาจากผู้ใหญ่จึงมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน

ตาราง 4.2.6 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเห็นคำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ด้านปัจจัยบุคคล

คำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับความเห็น
ปัจจัยบุคคล			
ฉันอยากเห็นตลาดเก่ายะลาเป็นเมืองของทุกคน	4.50	.70	เห็นด้วยมากที่สุด
ฉันกล้าที่จะแสดงความเห็น แม้ความเห็นนั้นไม่ตรงกับผู้ใหญ่	3.40	1.20	ปานกลาง
ฉันรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ	3.20	1.20	ปานกลาง
ฉันคิดว่ากรร่วมกิจกรรมทำให้เสียเวลา	2.00	1.10	ปานกลาง
ฉันไม่แน่ใจว่าความคิดของฉันจะถูกรับฟัง	3.10	.90	ปานกลาง
รวม	3.24	1.02	ปานกลาง

ตาราง 4.2.6 แสดง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็น ของคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมชุมชน จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยบุคคลมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยรวม 3.24 (S.D.=1.02) แสดงว่าเยาวชนมีแรงจูงใจและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความมั่นใจและความกล้าในการแสดงออกในรายละเอียดของแต่ละข้อคำถาม พบว่า

เยาวชนเห็นว่า ตนอยากเห็นตลาดเก่ายะลาเป็นเมืองของทุกคน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.50 (S.D.=0.70) และอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจและความมุ่งมั่นส่วนบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน

การกล้าแสดงความเห็น แม้ว่าความเห็นนั้นไม่ตรงกับผู้ใหญ่ การรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ และความไม่แน่ใจว่าความคิดของตนจะถูกรับฟัง มีค่าเฉลี่ย 3.10–3.40 (S.D.=0.90–1.20) อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงว่าเยาวชนส่วนใหญ่สามารถมีส่วนร่วมได้ แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้านความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น

การเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เสียเวลา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.00 (S.D.=1.10) อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งสะท้อนว่าเยาวชนบางส่วนอาจมองว่าการเข้าร่วมกิจกรรมใช้เวลาและพลังงาน แต่ไม่ได้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วม

สรุปได้ว่า ปัจจัยบุคคลมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับปานกลาง กล่าวคือ เยาวชนส่วนใหญ่มีแรงจูงใจ ความสนใจ และความรู้สึกปลอดภัยในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่การแสดงออกและการริเริ่มกิจกรรมยังคงมีข้อจำกัดบางประการ

ตาราง 4.2.7 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเห็นคำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ด้านปัจจัยแวดล้อม

คำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับความเห็น
ปัจจัยแวดล้อม			
เพื่อนหรือรุ่นพี่ชวนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	3.88	.91	เห็นด้วยมาก
ครู/อาจารย์/ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมในชุมชน	3.65	1.18	เห็นด้วยมาก
สื่อท้องถิ่นหรือเพจชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม	3.70	1.26	เห็นด้วยมาก
พื้นที่สาธารณะใช้ทำกิจกรรมได้สะดวก	3.53	1.24	เห็นด้วยมาก
รวม	3.69	1.14	เห็นด้วยมาก

ตาราง 4.2.7 แสดง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็น ของคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมชุมชน จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ยรวม 3.69 (S.D.=1.14) แสดงว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของชุมชน ส่งเสริมให้เยาวชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องในรายละเอียดของแต่ละข้อคำถาม พบว่า

การที่เพื่อนหรือรุ่นพี่ชวนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.88 (S.D.=0.91) อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงว่าแรงจูงใจและการสนับสนุนจากเพื่อนหรือรุ่นพี่มีบทบาทสำคัญต่อการเข้าร่วมของเยาวชน

การที่ครู/อาจารย์/ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ทำกิจกรรม และ สื่อท้องถิ่นหรือเพจชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D.=1.18) อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก สะท้อนว่าเยาวชนรับรู้โอกาสและช่องทางการเข้าร่วมกิจกรรมได้ชัดเจน

การใช้พื้นที่สาธารณะทำกิจกรรมได้สะดวก มีค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D.=1.24) อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงว่าเยาวชนสามารถเข้าถึงสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อกิจกรรมได้ง่าย

สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมมีส่วนสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับสูง ทั้งในด้านการชักชวนจากเพื่อน รุ่นพี่ การสนับสนุนจากครูและผู้นำชุมชน การประชาสัมพันธ์ และความสะดวกของพื้นที่ ทำให้เยาวชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ตาราง 4.2.8 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเห็นคำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ด้านปัจจัยชุมชน/โครงสร้างชุมชน

คำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับความเห็น
ปัจจัยชุมชน/โครงสร้างชุมชน			
ชุมชนมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม	3.28	1.03	ปานกลาง

คำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับความเห็น
ชุมชนมีการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ อุปกรณ์ ให้เยาวชนได้ทำโครงการในชุมชน	2.97	1.15	ปานกลาง
ชุมชนมีโครงสร้างชัดเจนในการทำกิจกรรม	3.42	1.08	เห็นด้วยมาก
ผู้นำชุมชน/ครู/พี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหา	3.37	1.03	ปานกลาง
การสื่อสารและประกาศข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมชัดเจน และสม่ำเสมอ	3.92	1.10	เห็นด้วยมาก
กติกาของชุมชนไม่ยุ่งยาก ทำให้ฉันทกล้าแสดงความคิดเห็น	3.43	1.22	เห็นด้วยมาก
ขอใช้พื้นที่หรืออุปกรณ์ทำกิจกรรมในชุมชนได้ง่ายไม่ยุ่งยาก	3.97	1.00	เห็นด้วยมาก
รวม	3.48	1.08	เห็นด้วยมาก

ตาราง 4.2.8 แสดง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็น ของคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยชุมชนและโครงสร้างชุมชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน ในกิจกรรมชุมชนจากผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยชุมชน/โครงสร้างชุมชนมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระดับปานกลางถึงเห็นด้วยมาก โดยค่าเฉลี่ยรวม 3.48 สะท้อนว่าโครงสร้างและนโยบายของชุมชนเป็นสิ่งสนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น รายละเอียดของแต่ละข้อคำถามพบว่า

การที่ชุมชนมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.28 (S.D.=1.03) อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงว่าเยาวชนรับรู้ถึงความพยายามของชุมชนในการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และอุปกรณ์ ให้เยาวชนทำโครงการในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 2.97 (S.D.=1.15) อยู่ในระดับ ปานกลาง แสดงว่าเยาวชนยังเห็นข้อจำกัดบางประการในการเข้าถึงทรัพยากร

การมีโครงสร้างชัดเจนในการทำกิจกรรม และ การสื่อสารข่าวสารอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.42 (S.D.=1.08) อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงว่าเยาวชนรับรู้ความชัดเจนของโครงสร้างและช่องทางการสื่อสารในชุมชน

การที่กติกาของชุมชนไม่ยุ่งยากและทำให้กล้าแสดงความคิดเห็น และ การใช้พื้นที่หรืออุปกรณ์ทำกิจกรรมได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 3.43 (S.D.=1.22) อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก แสดงว่าเยาวชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและแสดงความคิดเห็นได้สะดวก

สรุปได้ว่า ปัจจัยชุมชนและโครงสร้างชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเยาวชน ทั้งในด้านโครงสร้าง นโยบาย การจัดสรรทรัพยากร การสื่อสาร และความสะดวกของกติกาและพื้นที่ ทำให้เยาวชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคน 2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่ายะลาของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพทั้งสิ้น 28 คน ได้แก่ 1. ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน (ชุมชนละ 1 คน) 2. ผู้นำเยาวชน จำนวน 4 คน (ชุมชนละ 1 คน) และ 3. กลุ่มเยาวชน จำนวน 20 คน (ชุมชนละ 5 คน) และกลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณจำนวน 60 คน จากชุมชน 4 ชุมชน โดยเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเครื่องมือปริมาณคือ แบบสอบถาม หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยมาวิเคราะห์และสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลา 2) ศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อการพัฒนาเมืองแบบครอบคลุม (Inclusive City) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนในพื้นที่เมืองเก่ายะลา 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสันติสุข ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์ และชุมชนตลาดเก่าซอย 8 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 15–19 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่าไม่น้อยกว่า 10 ปี กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่มีความสนใจในกิจกรรมของชุมชนระดับหนึ่ง และเคยเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ที่หน่วยงานรัฐหรือองค์กรชุมชนจัดขึ้น

เมื่อวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมประมาณ 3.26 จากระดับ 5 คะแนน หมายความว่าเยาวชนในพื้นที่มีความตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองต่อการพัฒนาเมือง และยินดีที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารและคำชี้แจงก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ากลไกของชุมชนเริ่มให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับเยาวชน ทำให้พวกเขาเข้าใจวัตถุประสงค์และบทบาทของตนในกิจกรรมที่เข้าร่วม

ด้านการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดในการพัฒนาเมือง

อยู่ในระดับปานกลาง เยาวชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แต่ข้อเสนอจำนวนมากยังไม่ถูกนำไปใช้ในเชิงนโยบายหรือการปฏิบัติจริง

ด้านการร่วมตัดสินใจและริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่น แสดงถึงข้อจำกัดด้านอำนาจและโอกาสของเยาวชนในการเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมหรือร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา

โดยสรุป เยาวชนในพื้นที่เมืองเก่ายะลามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่การมีส่วนร่วมยังอยู่ในระดับ ได้รับมอบหมายและให้ความคิดเห็น มากกว่าการมีอำนาจร่วมตัดสินใจอย่างแท้จริง

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน เยาวชน และตัวแทนหน่วยงานรัฐ พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

เยาวชนมีศักยภาพแต่ขาดพื้นที่และโครงสร้างสนับสนุนเยาวชนส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์และความตั้งใจดี แต่ขาดโอกาสในการนำเสนอแนวคิดอย่างเป็นระบบ พื้นที่ของเมืองเก่ายะลา ยังไม่มีศูนย์กลางสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะ กิจกรรมที่เยาวชนได้เข้าร่วมมักเป็นกิจกรรมที่ผู้ใหญ่จัดและกำหนดเนื้อหาไว้แล้ว ผู้นำชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อเยาวชน แต่ยังคงมองว่าเป็น “ผู้ช่วย” มากกว่า “ผู้กำหนด” ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าเยาวชนคือพลังใหม่ของพื้นที่ แต่ยังคงขาดความเชื่อมั่นที่จะมอบหมายให้เยาวชนตัดสินใจร่วมในเรื่องสำคัญของชุมชน เยาวชนต้องการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายมากขึ้น เยาวชนหลายคนระบุว่าต้องการให้มี “สภาเยาวชนเมืองเก่า” หรือ “ศูนย์กลางกิจกรรมเยาวชน” เพื่อเป็นช่องทางถาวรในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางพัฒนา และเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานรัฐ ความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมไม่ใช่อุปสรรค แต่กลับเป็นพลังสร้างสรรค์ เยาวชนในพื้นที่เห็นว่าความหลากหลายของชุมชนเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้กิจกรรมมีสีสันและเชื่อมโยงกันมากขึ้น หากได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม เมืองเก่ายะลาจะเป็นตัวอย่างของ “Inclusive City” ที่แท้จริง

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายได้ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของเยาวชนยังไม่ถึงระดับ “มีอำนาจร่วมตัดสินใจ” ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนที่พบในงานวิจัยนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “บันไดการมีส่วนร่วมของเยาวชน” ของ Hart (1992) ที่แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่การถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ไปจนถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (True Participation) ในบริบทของเมืองเก่ายะลา เยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ 4-5 คือ ได้รับมอบหมายและให้ความคิดเห็น แต่ยังไม่ถึงขั้นมีอำนาจในการริเริ่มหรือร่วมตัดสินใจร่วมกับผู้ใหญ่ ปัจจัยสำคัญคือระบบการบริหารของท้องถิ่นและทัศนคติของผู้ใหญ่ในชุมชนที่ยังคงมองว่าเยาวชนเป็น “ผู้ช่วยงาน” มากกว่า “ผู้ร่วมสร้างสรรค์นโยบาย” สอดคล้องกับงาน

ของ UNICEF (2566) ที่ระบุว่า แม้เยาวชนส่วนใหญ่เชื่อว่าควรมีสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเอง แต่มีเพียงร้อยละ 13 ที่รู้สึกว่าการเสี่ยงของตนได้รับการรับฟังจริง

2. การเปิดพื้นที่สาธารณะมีผลโดยตรงต่อการสร้างพลังเยาวชนแนวคิด “Inclusive City” (Gerometta et al., 2005; Whitzman, 2013) เน้นว่าการพัฒนาเมืองต้องไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การมีพื้นที่ที่ทุกคนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (Sense of Belonging) ผลการวิจัยชี้ว่า เยาวชนในเมืองเก่ายะลาขาดพื้นที่และโครงสร้างถาวรที่เปิดโอกาสให้รวมกลุ่มและแสดงบทบาทอย่างอิสระ การพัฒนาเมืองให้เป็น Inclusive City จึงต้องเริ่มจากการจัดสรรพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคมให้เยาวชนได้ใช้ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

3. การสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญผลการวิจัยพบว่า หากเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนหรือผู้ปกครอง พวกเขาจะกล้าแสดงออกและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสายสุนีย์ ปุฒินันท์ (2541) ที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคลและสังคม เช่น ทักษะคิดและการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นแรงผลักดันสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่เป็นทุนทางสังคมยะลาเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา การที่เยาวชนจากกลุ่มต่าง ๆ สามารถร่วมกันจัดกิจกรรมได้โดยไม่มี ความขัดแย้ง แสดงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างเมืองที่มีความเท่าเทียม สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 11 ที่มุ่งเน้นให้เมืองมีความครอบคลุมและยืดหยุ่น

5. ความต้องการของเยาวชนในการมีส่วนร่วมสะท้อนพลังการเปลี่ยนแปลงเยาวชนในพื้นที่เมืองเก่ายะลาที่มีแรงบันดาลใจและศักยภาพสูง พวกเขาอยากเห็นการพัฒนาเมืองไม่ควรเป็นเพียงหน้าที่ของรัฐ แต่ควรเป็นกระบวนการที่ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดวงชีวัน สวัสดิผล (2565) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและประเมินผลจะสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืนในระยะยาว

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

จัดตั้งศูนย์เยาวชนเมืองเก่ายะลา (Yala Youth Co-Lab Center) เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการจัดกิจกรรมเยาวชน การเรียนรู้ และการพัฒนาโครงการของตนเอง ศูนย์นี้ควรเป็นพื้นที่ที่เยาวชนออกแบบและบริหารร่วมกับภาคชุมชนและหน่วยงานรัฐ

สร้างกลไก สภาเยาวชนเมืองเก่า เพื่อเปิดช่องทางให้เยาวชนมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายและเสนอแนวทางการพัฒนาโดยตรงต่อหน่วยงานท้องถิ่น

บูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และองค์กรชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ การฝึกอบรม และเวทีแสดงออกของเยาวชน

พัฒนาโครงการ เยาวชนผู้นำท้องถิ่นรุ่นใหม่ เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงนโยบาย การสื่อสารสาธารณะ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อ เช่น งานวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดนิทรรศการศิลปะ หรือ

กิจกรรมชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้อย่างไรก็ตามเข้าใจรากเหง้าของเมืองและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนในบริบทพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบกับเมืองยะลา และสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการพัฒนาเมืองแบบทั่วถึงในระดับประเทศ

การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้เยาวชนมีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

ควรประเมินผลระยะยาวของการมีส่วนร่วม ว่ามีผลต่อคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ในชุมชน และการพัฒนาเมืองยั่งยืนอย่างไร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์งานวิจัย เครื่องมือตรวจสอบความเที่ยมตรง (IOC)

แบบสอบถาม

การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน

คำชี้แจง : “แบบสอบถามนี้ทำขึ้นเพื่อดูว่า เยาวชนมีส่วนร่วมกับการพัฒนาเมืองเก่ายะลามากน้อยแค่ไหน อะไรที่ช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมได้ อะไรที่เป็นอุปสรรคและการมีส่วนร่วมช่วยทำให้เมืองน่าอยู่ยิ่งขึ้นยังบ้าง

รูปแบบการตอบ

ใช้มาตร Likert 5 ระดับ:

1. ไม่เห็นด้วยเลย / ไม่เคยทำ
2. ไม่ค่อยเห็นด้วย / ทำบ้างน้อยมาก
3. ปานกลาง
4. เห็นด้วย / ทำบ่อย
5. เห็นด้วยมาก / ทำบ่อยมาก

แบบสำรวจ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
3. ข้อเสนอแนะ ที่ต้องการในกิจกรรมการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง)

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ 1) 15-19 ปี 2) 20-24 ปี 3) 25 ปี
3. กำลังศึกษาอยู่ระดับ มัธยมต้น มัธยมปลาย ปริญญาตรี
 ปวช. ปวส. อื่น ๆ
4. ชุมชน ชุมชนสันติสุข ชุมชนมุสลิมสัมพันธ์
 ชุมชนร่วมใจพัฒนา ชุมชนตลาดเก่าซอย 8

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ระดับการมีส่วนร่วม					
1.1 กิจกรรมของชุมชนที่ฉันเข้าร่วมถูกกำหนดโดยผู้ใหญ่ทั้งหมด					
1.2 ฉันเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพียงเพราะให้มีชื่อเข้าร่วมเท่านั้น					
1.3 ฉันเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่มีบทบาทหรือหน้าที่ที่ชัดเจน					
1.4 ก่อนฉันเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ใหญ่จะอธิบายรายละเอียดของกิจกรรมให้ฉันอย่างชัดเจน					
1.5 ผู้ใหญ่ขอความคิดเห็นหรือข้อเสนอฉันก่อนทำกิจกรรมของชุมชน					
1.6 ฉันเคยตัดสินใจร่วมกับผู้ใหญ่ก่อนจัดกิจกรรมของชุมชน					
1.7 ฉันเคยเป็นผู้คิดกิจกรรมในชุมชน โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนให้คำปรึกษา และตัดสินใจ					
1.8 ฉันเคยตัดสินใจทำโครงการเองทั้งหมดโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทน					
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม					
2.1 ปัจจัยบุคคล (Personal Factors)					
2.1.1 ฉันอยากเห็นตลาดเก่ายะลาเป็นเมืองของทุกคน					
2.2.2 ฉันกล้าที่จะแสดงความเห็น แม้ความเห็นนั้นไม่ตรงกับผู้ใหญ่					
2.2.3 ฉันรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ					
2.2.4 ฉันคิดว่าการร่วมกิจกรรมทำให้เสียเวลา					
2.2.5 ฉันไม่แน่ใจว่าความคิดของฉันจะถูกรับฟัง					
2.2 ปัจจัยแวดล้อม (Environmental Factors)					
2.2.1 เพื่อนหรือรุ่นพี่ชวนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน					
2.2.2 ครู/อาจารย์/ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้ทำกิจกรรมในชุมชน					

	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2.3 สื่อท้องถิ่นหรือเพจชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม					
2.2.4 พื้นที่สาธารณะใช้ทำกิจกรรมได้สะดวก					
2.3 ปัจจัยชุมชน/โครงสร้างชุมชน (Community / Structural Factors)					
2.3.1 ชุมชนมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม					
2.3.2 ชุมชนมีการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณอุปกรณ์ให้เยาวชนได้ทำโครงการในชุมชน					
2.3.3 ชุมชนมีโครงสร้างชัดเจนในการทำกิจกรรม					
2.3.4 ผู้นำชุมชน/ครู/พี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหา					
2.3.5 การสื่อสารและประกาศข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรม ชัดเจน และสม่ำเสมอ					
2.3.6 กติกาของชุมชนไม่ยุ่งยาก ทำให้ฉันทักแสดงความคิดเห็น					
2.3.7 ขอใช้พื้นที่หรืออุปกรณ์ทำกิจกรรมในชุมชนได้ง่ายไม่ยุ่งยาก					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ที่ต้องการในกิจกรรมการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

1. สิ่งที่คุณประทับใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมในพัฒนาเมืองเก่ายะลา

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่คุณคิดว่าควรปรับปรุงหรือแก้ไขในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ข้อเสนอแนะหรือไอเดียเพิ่มเติมที่อยากให้งิจกรรมได้รับการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม 😊

แบบสัมภาษณ์
การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่ายะลาของทุกคน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแบบสัมภาษณ์ จะถูกนำมาเขียนเป็นรายงาน จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านเพื่อแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....สกุล.....
2. เพศ () ชาย () หญิง () อื่น ๆ.....
3. อายุ.....ปี
4. อาชีพ.....ตำแหน่ง.....
5. ที่อยู่.....
.....
6. ระยะเวลาในการสัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชน

2.1 ปัจจัยด้านบุคคล

ประสบการณ์ของในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนชองกับการพัฒนาเมืองเก่ายะลา

.....
.....

อายุ เพศ ระดับการศึกษา ความรู้ ทักษะ หรือแรงจูงใจ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของท่านอย่างไรบ้าง

.....
.....

อุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

.....
.....

2.2 ปัจจัยด้านแวดล้อม

ครอบครัว เพื่อน หรือสถานศึกษา มีบทบาทต่อการสนับสนุนหรือกีดกันการเข้าร่วมของท่านอย่างไร

.....

ท่านเห็นว่าสื่อสารสนเทศ เทคโนโลยี หรือสื่อสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

2.3 ปัจจัยด้านชุมชนและโครงสร้าง

ท่านคิดเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเพียงพอหรือไม่

.....

“ประกาศเมืองเก่ายะลา” ส่งผลอย่างไรต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกิจกรรมหรือโครงการด้านการพัฒนาเมือง

.....

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ท่านมีบทบาทอย่างไรในกิจกรรมการของชุมชน

.....

ความคิดเห็นของท่าน ท่านคิดว่าถูกใช้ในกระบวนการตัดสินใจหรือไม่

.....

ท่านต้องการเห็นการมีส่วนร่วมของเยาวชนในอนาคตอยู่ในระดับใด และเพราะเหตุใด

.....

.....

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับเมืองทั่วถึง (Inclusive City) และ “ประกาศเมืองเก่ายะลา” ในมุมมองของท่าน “เมืองที่ทั่วถึง” หมายถึงอย่างไร

ท่านคิดว่า เมืองเก่ายะลาในปัจจุบันมีความ “ทั่วถึง” สำหรับเยาวชนและประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

.....

“ประกาศเมืองเก่ายะลา” ช่วยส่งเสริมให้เมืองเก่ายะลากลายเป็นเมืองที่ทั่วถึงสำหรับทุกคนหรือไม่ อย่างไร ปัจจุบันได้บ้างที่ท่านเห็นว่ายังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเมืองที่ทั่วถึง โดยเฉพาะต่อกลุ่มเยาวชน

.....

ข้อเสนอแนะของท่านเพื่อให้เมืองเก่ายะลาก้าวไปสู่การเป็น “Inclusive City” อย่างแท้จริง คืออะไร

.....

หัวข้อวิจัยการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่าของทุกคน

วัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าของทุกคน 2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าของทุกคนของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ย่านเมืองเก่าผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในพื้นที่

โดยรูปแบบการวิจัยแบบโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มในการสัมภาษณ์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ย่านเมืองเก่าของทุกคน เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองเก่าของทุกคน

ซึ่งแบบสอบถามแต่ละประเด็นออกมาจากทฤษฎี ดังนี้ 1. ทฤษฎีระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วมของเยาวชนตามแนวคิดของ Roger Hart (1992) 2. ทฤษฎีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชน

ตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

- ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

เกณฑ์

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีความเที่ยงตรง ใช้ได้
- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

เครื่องมือตรวจการตรวจวัดความเที่ยงตรงแบบสอบถาม (IOC)

จุดประสงค์/เนื้อหา	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
		-1	0	+1	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลเพื่อแยกความคิดเห็นของประชาชน	1. เพศ (ชายและหญิง)			✓	
	2. อายุ 15-19 ปี			✓	
	3. อายุ 20-24 ปี			✓	
	4. อายุ 25 ปีขึ้นไป			✓	
	5. สถานะนักเรียน/นักศึกษา			✓	
	6. สถานะทำงาน			✓	
	7. สถานะอื่น ๆ ระบุ.....			✓	
	8. ชุมชน/เขตพื้นที่สังกัด (รวมชุมชน)			✓	

จุดประสงค์/เนื้อหา	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
		-1	0	+1	
ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน ตามแนวคิดของ Roger Hart (1992) เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของเยาวชน	1. การรับรู้และเผยแพร่ข้อมูล เช่น แชรซ์ข่าว กิจกรรมบนโซเชียล			✓	
	2. เข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้ใหญ่จัดโดยสมัครใจ เช่น เว็รค์ช็อป/เวทิวบิง			✓	
	3. ขึ้นเคยให้ข้อเสนอแนะ ผ่านแบบสอบถาม/คอมเมนต์				
	4. ขึ้นเคยร่วมออกแบบกิจกรรมกับผู้ใหญ่			✓	
	5. ขึ้นมีสิทธิ์ตัดสินใจร่วมต่อกิจกรรม เช่น ไหวดจัดลำดับโครงการ			✓	
	6. ขึ้นเป็นผู้นำหรือนำผู้ประสานงานเยาวชน			✓	
	7. ขึ้นริเริ่มโครงการเอง โดยมีผู้ใหญ่หนุนเสริม		✓		
	8. ขึ้นเคยติดตามประเมินผลหรือตรวจสอบกิจกรรม			✓	
	9. ขึ้นเคยสื่อสารผลหรือเสนอกับผู้มีอำนาจ เช่นเทศบาล/หน่วยงาน			✓	
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการพัฒนาเมืองภายใต้สภาในการทำกิจกรรม	1. ปัจจัยบุคคล (Personal Factors)				
	1.1 ขึ้นมีแรงจูงใจอยากเห็นตลาดเก่ากลายเป็นเมืองสำหรับทุกคน			✓	
	1.2 ขึ้นกล้าแสดงความคิดเห็น แม้ไม่ตรงกับผู้ใหญ่		✓		
	1.3 ขึ้นรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ			✓	
	1.4 ขึ้นรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมของเยาวชนเสียเวลาหรือไม่เกิดผล		✓		
	1.5 ขึ้นไม่แน่ใจว่าความคิดของตนจะถูกเคารพ			✓	
	2. ปัจจัยแวดล้อม (Environmental Factors)				
	2.1 เพื่อนหรือรุ่นพี่ชวนเข้าร่วมกิจกรรมเมืองเก่า			✓	
	2.2 ครู/อาจารย์/ผู้นำชุมชนเปิดโอกาสให้นำหัวข้อเมืองเก่ามาทำโครงการ	✓			

จุดประสงค์/เนื้อหา	ข้อความถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
		-1	0	+1	
	2.3 สื่อท้องถิ่นหรือเพจชุมชนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรม			✓	
	2.4 พื้นที่สาธารณะใช้ทำกิจกรรมได้สะดวก			✓	
	2.5 ผู้นำชุมชน/พี่เลี้ยงให้คำปรึกษาเฉพาะกิจกรรมหรือช่วยแก้ปัญหาเฉพาะจุด			✓	
3. ปัจจัยชุมชน/โครงสร้างชุมชน (Community / Structural Factors)					
	3.1 ชุมชนมีนโยบายหรือโครงการสนับสนุนเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเมืองเก่า			✓	
	3.2 มีการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณอุปกรณ์ให้เยาวชนทดลองทำโครงการ			✓	
	3.3 มีโครงสร้างชัดเจนในการทำกิจกรรม			✓	
	3.4 ผู้นำชุมชน/ครู/พี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเชิงระบบ			✓	
	3.5 การสื่อสารและประกาศข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมเป็นระบบ ชัดเจน และสม่ำเสมอ			✓	
	3.6 กฎระเบียบและข้อกำหนดของชุมชนไม่ซับซ้อน ทำให้เยาวชนกล้าแสดงความคิดเห็น			✓	
	3.7 การขออนุญาตใช้พื้นที่หรืออุปกรณ์ทำกิจกรรมเป็นระบบ ไม่ยุ่งยากเกินไป <i>มาก</i>			✓	
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในกิจกรรมการพัฒนาเมืองเก่ายะลา	1. สิ่งที่คุณประทับใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมในพัฒนาเมืองเก่า			✓	
	2. สิ่งที่คุณคิดว่าควรปรับปรุงหรือปัญหาที่พบในการเข้าร่วมกิจกรรม			✓	
	3. ข้อเสนอแนะหรือไอเดียเพิ่มเติมที่อยากให้กิจกรรมหรือเมืองเก่าได้รับการพัฒนา			✓	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

บรรณานุกรม

- ธวัช เบญจาทิกุล. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล. (2566). *การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการพัฒนาเมือง: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทิยา ดวงกุ่มเมศ, และ นิธิดา แสงสิงแก้ว. (2563). การรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล (MIDL) กับการเสริมสร้างพลเมืองเยาวชน. *วารสารวิชาการสื่อสารสาธารณะ*, 3(1), 18–35.
- นิธิดา แสงสิงแก้ว, และ นันทิยา ดวงกุ่มเมศ. (2563). รายงานผลการประเมินยุทธศาสตร์สังคมเท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล. *สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.)*.
- ประกาศสำนักนายก. (2564). (สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า 2564. ราชกิจจานุเบกษา , 138 ตอนพิเศษ 193 ง. จาก <https://www.onep.go.th/wp-content/uploads/2022/03/reg-pm-envsite-138-193-2564.pdf>
- มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2565). *MIDL for Inclusive Cities: เท่าทันสื่อ สร้างเมืองด้วยมือของทุกคน*. กรุงเทพฯ: สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.
- ศศิธร ขุนทอง. (2565). การสร้างพื้นที่ส่วนรวมในเมืองเก่า: กรณีศึกษาชุมชนชาติพันธุ์ในภาคเหนือ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(2), 55–72.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2564). *รายงานผลการดำเนินงานโครงการ “เมืองของทุกคน”*. กรุงเทพฯ: สสย.
- สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2566). *รายงานสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2566*. Unicef. <https://www.unicef.org/thailand/media/12406/file/CYCT20Assembly%20Report%202023-TH.pdf.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2565). *คู่มือแนวคิดเมืองสำหรับทุกคน (Inclusive City)*. กรุงเทพฯ: สสส.
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. (2563). เท่าทันสื่อสร้างเมืองด้วยมือของทุกคน MIDL for Inclusive Cities. สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.). https://cclickthailand.com/wp-content/uploads/2020/04/FINAL_เล่มMIDL_เมือง.pdf
- โสภิตา วีรกุลเทวัญ. (2563). *MIDL for Inclusive Cities: เท่าทันสื่อ สร้างเมืองด้วยมือของทุกคน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน.
- อะนัส พรหมเทศ, และ อลงกรณ์ คูตระกูล. (2562). ความเป็นชุมชนทั่วถึงของย่านชุมชนวัดเกต จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 27(1), 112–130.28
- อัฟฎอล อาแว. (2566). “เมืองทั่วถึงต้องเริ่มจากเยาวชน.” *สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, วันที่ 12 มิถุนายน 2566*.
- Gerometta, J., Häussermann, H., & Longo, G. (2005). Social innovation and civil society in urban governance: Strategies for an inclusive city. *Urban Studies*, 42(11), 2007–2021. <https://doi.org/10.1080/00420980500279851>

- GroundControlTH. (2022). เมืองทั่วถึง: แนวคิดที่ไม่ควรทิ้งใครไว้ข้างหลัง. สืบค้นจาก <https://groundcontrolth.com/inclusive-city>
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre.
- Sdgmovement. (2015). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs). SDE MOVE. <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>
- UN-Habitat. (2016). World Cities Report 2016: *Urbanization and development – Emerging futures*. Nairobi: United Nations Human Settlements Programme.
- UNICEF Thailand. (2023). *Listening to Youth Voices: Participation and Policy in Thailand*. Retrieved from <https://www.unicef.org/thailand>
- Zadnja posodobitev. (2025, januarja 29). *Ladder of Children's Participation*. Organizing Engagement. <https://organizingengagement.org/models/ladder-of-childrens-participation/>